

ST. OLAV

Julen 1998

ST OLAV

Innhold

2 Redaksjonelt	<i>UKJ</i>
4 Juletekster til ettertanke	<i>Fra "Latinske hymnor og sekvensar"</i>
6 Din neste har rettigheter	<i>Hallvard Rieber-Mohn o.p.</i>
9 Religion og samfunn (I)	<i>Kardinal Basil Hume</i>
14 Spennende kirkehistorie i ett bind	<i>Baby Johannessen</i>
16 Internasjonalt Tro og lysmøte	<i>Aslaug Espe</i>
19 Om karmelsøstrenes cd: Fra bønnens brønner	<i>Olav Egil Aune</i>
20 Om "Håpets såkorn" av Henri J.M. Nouwen	<i>Olav Müller ss.cc</i>
21 Hjelp fransiskanersøstrene i Assisi!	
22 Asias biskoper i Roma: Overraskende selvbevisste!	<i>Georg Evers</i>
25 Finland: En biskop tar avskjed	<i>Biskop Paul Verschuren</i>
26 Kunstindustrimuseet i Oslo	<i>Karin Maria Wickmann</i>
28 Guds vennskap	<i>Kjell Arild Pollestad o.p.</i>
32 Blikk på tiden	<i>Observatoria</i>

Glede i Ulster over Nobelpris
"St. Olav" var i trykken da vinnerne av
årets fredspris ble kjent. Derfor først nå
kommentarer til at prisen gikk til unionist-
lederen David Trimble og lederen for det
nordirske sosialdemokratiske partiet, John
Hume. Prisen vil være en oppmuntring for
protestanten David Trimble, som har måttet
tåle mye kritikk fra sine egne, og for kato-
likken John Hume er den en velfortjent
bekreftelse på hans årelange fredsarbeid,
sier presten Gerry Reynolds. Han er munk i

redemptoristenes kloster i Belfast og nær
knyttet til pater Alec Reid, en av banebry-
terne i den årelange "stille brobygging"
over til nasjonalistiske paramilitære grup-
per. "Humes analyse av 'the Troubles' dan-
net grunnlaget for fredsprosessen," sier
Reynolds. "Han så at kjernen i konflikten
var et delt folk, ikke et delt territorium - en
splittelse hvor også mennesker i den irske
republikk og Storbritannia var involvert.
Han insisterte på at problemet ikke først og
fremst var grensen i sør, men fastlåste rela-

sjoner som gjorde at folk ikke kunne snakke
sammen om konflikten."

Den presbyterianske presten Roy Magee,
ledende skikkelse i fredsforhandlingene med
protestantiske paramilitære grupper, sier
begge prisvinnerne "våget å ta sjangser for
fredens sak". Den irske katolske primas,
erkebiskop Sean Brady, håper prisen vil få
tvilerne til å tro på Langfredagsavtalen:
"David Trimble og John Hume har vist
veien."

Leslie J. Dorn s.j.:

Juledag

Maria med barnet - det er natur-
ligvis et svært så alminnelig
julemotiv, men en gang fikk jeg et
julekort med dette motivet, bare
som en sort-hvitt tegning, men den
vakte min oppmerksomhet. Maria
sitter på jorden, omgitt av mørke.
Hun knuger barnet inntil seg, som
om hun vil beskytte det mot verdens
kulde og mørke. Kanskje hvisker
hun noen trøstens ord i barnets øre. .
. men barnet ser ikke sin mor, det
titter ut i verden. Kanskje har kunst-
neren tenkt på de ordene som
Mattheus legger Jesus i munnen:
"Menneskesønnen er ikke kommet
for la seg tjene, men for å tjene."
(20,28).

Det sies ofte at man i det nye tes-
tamente ikke finner noen prak-
tiske, konkrete retningslinjer for
hvordan et menneskelig samfunn
bør styres - altså ikke noen sosial-
etikk.

Det stemmer f. eks. at Paulus bare
aksepterer de samfunnsstrukturer
han forefinner. Jesus selv synes å
gjøre det samme. Tilsynelatende
sier han aldri noe mot den romerske
okkupasjonsmakt eller mot slaveri-

et; han formulerer aldri noen men-
neskerettserklæring, krever ikke at
folk skal være med i beslutnings-
prosessene, foreslår ikke noen form
for økonomisk demokrati!

Det stemmer alt sammen - og det
er like godt! Hadde han formulert
konkrete etiske regler for sin egen
tid, hadde de sannsynligvis hatt
svært liten relevanse for vår tid.
Hvis han f. eks. hadde krevet
slaveriet avskaffet, hva ville skjedd
da?

For det første ville han ha stillet
sine første tilhengere overfor er
umulig krav: De hadde jo ikke den
ringeste sjanse til å arbeide for poli-
tisk avskaffelse av en institusjon
som Romerrikets økonomi i høy
grad var avhengig av. For det annet:
Da det så århundrer senere lyktes å
avskaffe slaveriet i de kristne land,
skulle man så lene seg tilbake og si:
Nå har vi oppfylt Jesu krav?

Nei, det er godt at det ikke er
denslags krav Jesus stilte. Det er
gode grunner til at vi ikke skal for-
vente å finne en utarbeidet sosial-
etikk eller noe politisk program i
det nye testamente.

Det er noe annet vi finner: Vi
finner i Jesu lære, i hans lig-
nelser, i hele hans liv, hans lidelse,
hans død og oppstandelse en poten-
siell etikk til enhver tid og enhver
samfunnsform, for vi finner hold-
ninger, livsverdier, utfordringer,
krav (eller kanskje snarere tilbud)
til den enkelte, som i aller høyeste
grad innebærer en samfunnetikk -
såfremt menneskene, hver i sin

konkrete livssituasjon, oppriktig
prøver å leve opp til det evangeliet
lærer dem.

Med andre ord: Historien om
Marias barn, slik evangeliene for-
teller den, innebærer i seg selv at
kristne engang måtte komme til å
innse at slaveriet var uforenlig med
hans ånd som sa: "Menneskesønnen
er ikke kommet for la seg tjene,
men for å tjene." At det varte så
lenge med slaveriet, er bare nok et
bevis på at kristne har vanskelig for
å leve opp til den tro de bekjenner.

Hvis vi for alvor kan akseptere at
Jesus Kristus viser oss hva det
egentlig vil si å være menneske, at
han anskueliggjør selve Skaperens
visjon, hans hensikt og plan med
oss mennesker, ja da er det logisk at
vi søker å forme våre liv etter det
mønster han har gitt oss. Og at vi
innser at våre liv lykkes best for oss
når vi setter alt inn på å leve opp til
den tro vi bekjenner oss til.

Har vi den grunnholdning som er
oppsummert i Jesu ord om tjeneste,
får vi selvfølgelig ikke automatisk
beskjed om hvordan flyktninge-
problemene skal løses, men vi vil
vite hvordan vår holdning til disse
menneskene bør være. Og forøvrig
vil vi finne innhold og mening i
tilværelsen - og i tillegg oppnå den
indre fred og dype glede som det
ofte tales om i det nye testamente,
og som vi ønsker hverandre når vi
sier: Gledelig jul!

Fra boken "Genspejlinger" av Leslie O.
Dorn s.j., Steno Forlag 1997

“Støtt Menneskerettighetserklæringen!”
Norges Unge Katolikker vedtok under sitt landsmøte i høst følgende enstemmige uttalelse: “10. desember 1898 er det 50 år siden De forente Nasjoner gikk sammen om Menneskerettighetene. I dag, 50 år senere, er mye forandret. Men fremdeles er det folk som blir trakassert og fengslet for sin tro og sine meningers skyld.

‘Alle mennesker er født frie og med det samme menneskeverd og rettigheter, uten forskjell av noen art, slik som rase, farge,

språk, religion og politisk eller annen oppfatning. . ” skrev FN’s generalforsamling i 1948.

I pave Johannes Paul II’s bok, “Dagsorden for det tredje årtusen”, tar også han til orde for at alle mennesker er født frie, og med ukrenkelige rettigheter, nettopp fordi de er mennesker og en del av Guds skaperverk.

Med bakgrunn i dette ønsker Norges Unge Katolikkers Landsmøte 1998 å oppfordre alle kristne i Norge, til gjennom tro, fellesskap og handling å fremme Menneskerettighetserklæringens idealer.”

Moromann ut mot kjøpefest

“Folk i dag er mer opptatt av pengeguden Mammon og hans utsending julenissen enn av Gud og hans utsending Jesus. Vi blir mer og mer opptatt av det materielle enn det åndelige, og nå leser man julehefter med Knoll & Tott, ikke Juleevangeliet,” sier Per Inge Torkelsen til Aftenposten i forbindelse med lanseringen av boken, og cabareten, “O jul med din vrede”.

4

*Ho svævde honom i krubbeseng,
på halm han kvilde som fatig dreng;
for han som fuglan' gjev mat og reir,
han trådde ikkje på jordi meir.*

Fra “Jolehymne” (*A solis ortus cardine*) fra “Latinske hymnor og sekvensar” i gjendiktning ved Ragnhild Foss (St.Olav Forlag 1988)

Foto: sr. Hege Benedicte Fossum o.p., Sta. Katarina Konvent.

“Hva slags jul ønsker du deg til jul?” vil Aftenposten vite. “Jeg ønsker meg den julefeiringen alle ønsker,” svarer Torkelsen. “En fredelig høytid hvor familien er samlet, og hvor det åndelige er mer til stede. Rett og slett redusere hysteriet.” Men det blir vanskelig, noterer avisen: “Hans yngste sønn har allerede levert en ønskeliste i form av en julegavekatalog. På katalogens 64 sider finnes to kryss.

Det er de to tingene sønnen IKKE vil ha.”

President Jacques Chirac
har tildelt
pater Albert Raulin o.p.
utmerkelsen
“L'ordre de Mérite”

St. Olav gratulerer sin medarbeider gjennom mange år.

5

*Men ingen skyna kor rik ho var
den sæle møy som hans guddom bar,
ho hadde Himmerik i sin famn;
so stor ei lukke er utan namn.*

Fra “Jolesekvens” (*Lux est orta gentibus*) fra “Latinske hymnor og sekvensar” i gjendiktning ved Ragnhild Foss (St. Olav Forlag 1988)

Foto: Detalj fra antependium, Italia ca. 1450. Kunstindustrimuseet i Oslo

Bergen: St. Paul skole 125 år

Den 5. november markerte St. Paul skole i Bergen sitt 125-årsjubileum. Skolen begynte svært så smått, men - ikke minst takket St. Franciskus Xaveriussøstrenes innsats i årtier - er St. Paul "med 325 elever i dag en av byens større skoler", forteller skoleavisen *Pulpeposten*. "Et flertall av elevene, i det minste på barnetrinnet, er katolikker, og om lag en tredel av alle elevene er fremmedspråklige." Sentralt i jubileumsmarkeringsen stod innvielse av nytt tilbygget biskop

Gerhard Schwenzer. Grunnskolereformen, med nye krav til plass og arbeidsformer, "saite fart i planene om å bygge ut hele vårt kvartal som St. Paul skole og menighetscenter".

"I blant spør noen hva som er spesielt ved de katolske skolene," noterer rektor Gjermund Høgh i *Pulpeposten*. "I det nye 'mellombygget' har vi fått hjelp til å få frem skolens egenart. Still dere opp, med ryggen til kirken, og se mot skolen. Da vil dere se at

kirken speiler seg i skolen. Så enkelt - og så vanskelig - er det å fortelle hva som er spesielt. På samme måte som skolen er en del av Kirken, er Kirken en del av skolen. (-) Vi henter vår inspirasjon fra Bibelen, og i Lukas 2.52 gir den et program for skolen, at vi skal utvikle elevens hele personlighet, det fysiske, intellektuelle, det religiøse og sosiale menneske: 'Jesus gikk frem i alder og visdom og var til glede for Gud og mennesker'."

6 Hallvard Rieber-Mohn: Din neste har rettigheter!

Den 10. desember var det 50 år siden *Hovedforsamlingen i De forente nasjoner* vedtok *Erklæringen om menneskerettighetene*. I den anledning blir St. Olav tilbake til 1968, året som ble høytidelig erklært som "menneskerettighetenes år". Og vi leter frem noen betraktninger av pater *Hallvard Rieber-Mohn* om menneskerettighetserklæringen, "disse grundig vedtatt ord om hva mennesker skylder hverandre". Artikkelen (St. Olav nr. 24-68), opprinnelig en tale holdt den 20. november 1968 under et festmøte med norske Amnesty-folk i Munchmuséets aula, både tåler og fortjener gjen-syn. Paterens tanker om "menneskerettighetene og vi" blir visst, dessverre, aktuelle også i året som ligger foran oss.

Erklæringen om menneskerettighetene, som Hovedforsamlingen i De Forente Nasjoner vedtok den 10. desember 1948, er en *tekst*. Den består, anderledes sagt, av *ord*, viktige, finslipte ord, begreper som er veid på gullvekt av alle undertegnerne. Det gjaldt nok ikke bare å skape et vern om mennesket. La oss se det i øynene: Det gjaldt *også* å velge ord og formuleringer som ga rom for både det ene og det andre sneie sprang, fra regjeringer som hadde ett og annet svin på skogen. Selv Norge hadde sitt å loftsrydde - først i 1956 falt jesuitterparagrafen ut av vår grunnlov, den forårsaket litt for mange hevede øyenbryn i internasjonal sammenheng. Andre land lever adskillig mer av et folkerettslig dobbeltliv. Noen land gidder ikke engang *det*: Erklæringen, med deres egne, fine signaturer ligger i dag - 20 år etter - på bunnen av skuffen - deres politikk er *business as usual*.

Menneskerettighetserklæringen -

denne proklamasjon av enkeltmenneskets verdighet, rettigheter og friheter - er jo nemlig ingen lovtekst. Den er en moralsk appell - som en kan følge eller overse. Den har ikke engang, fullt og helt, vitenskapens autoritet. I sin bok om fredsarbeidet blant de unge inkluderer Nobelpristageren, min ordensbror pater Dominique Pire, en nådeløs kritikk av de moderne rase-teorier - *de* holder i hvert fall ikke for tankens kritikk. Vel og bra. Men er det virkelig *selvinnlysende* at alle mennesker er likeverdige? Enten vi bygger påstanden på en religiøs overbevisning eller human-etisk innsikt - står vi ikke her i siste instans overfor en *tros*-overbevisning? De konkrete mennesker som vi selv er, fremtrer jo nemlig som meget ulike, ikke bare i sjanser og muligheter, men også i utrustning. Sigrud Undset sa det slik: "Noen er slått til daler og noen til skilling." Men så føyde hun til dette vesentlige, som leder rett inn i vårt emne: "Men alle er preget i Kongens bilde."

Hva uttrykker erklæringens 30 artikler om mennesket? Vi kjenner hovedtemaene: Frihet, likhet, retts-sikkerhet - retten til utvandring og politisk asyl, til ekteskap og familie, til samvittighetsfrihet og trosfrihet, til å uttrykke seg uten å møte represalier og organisere seg med like-sinnede, til å påvirke sitt lands politikk, til å bli sikret mot nød og undergang, til arbeidet og dets rettferdige lønn, til hvile og rekreasjon, til sunnhet og rimelig levestandard, til beskyttelse for sine barn, til opplysning og utdanning, til det ordnede samfunns vern om de menneskelige verdier.

Alle de store temaene er med. Og som livet faktisk arter seg for millioner av våre medmennesker, bare noen flyturer borte, må vi jo spørre: Hva er denne tekst? Utopi eller program? En ideal beskrivelse av det menneskesamfunnet vi *kunne* lage, eller bare et skuggredd forsøk på å besverge i ord våre uhyggeligste erfaringer om hva mennesker kan påføre sitt medmenneske? Det er jo ingen tilfeldighet at disse høystemte paragrafer er formulert i røkstanken fra ruinene. Den annen verdenskrig var en eneste stor, blodig illustrasjon til romeren Plautus' pessimistiske ord. *Homo hominem lupus* - "mennesket er en ulv for sitt medmenneske". Og endatil hadde han jo dermed baktalt dyrene - for selv rovdyt tér seg ikke sånn.

Ser vi på menneskerettighetserklæringens forløpere og aner i folkeretten, da møter vi gjerne den - litt hektiske - iver etter å få demoner under kontroll. *Thomas Jefferson* og hans krets får allerede en udøde-

Vise hva Kristus betyr. . .

“For å kunne bli kjent med en kirke, tror jeg mennesker trenger et ansikt, et lys levende ansikt til et menneske de har kommet i kontakt med og lært å kjenne,” sier metodistbiskop Hans Växby.

“Kirketårn og informasjonskampanjer er bra, men de går ikke til hjertet. Det trengs et

levende menneske som selv er berørt og engasjert. Det er når noen praktiserer sin tro og livsstil at andre får vite hva det betyr å være metodist. Det er når noen, med sitt eget liv, viser hva Kristus betyr i helg og hverdag, at noen overhodet reflekterer over å oppsøke kirken.” KRISTELIG TIDENDE

Om ordet HUMANISME

“Mye av det humanetikerne står for, har jeg stor respekt for,” sier forfatteren Jostein Gaarder. “Men jeg føler at de tar patent på uttrykket humanisme, trass i at de fleste humanister opp gjennom tiden var kristne. Dessuten synes jeg de har vært noe rigide i sin angst for kristendomsundervisningen i skolen.” BERGENS TIDENDE

7

lig passus inn i den amerikanske selvstendighets-erklæring:

“Følgende sannheter,” står det optimistisk der, “anser vi for selvklare: At alle mennesker er skapt like, utrustet av Skaperen med rettigheter ingen kan ta fra dem, deriblant liv, frihet og strevet etter lykken.”

Dette har altså vært “selvklart” i nær 200 år, hver innvandrер og hvert skolebarn i USA har måttet lære de ordene, som et grunnleggende uttrykk for det samfunnet de skulle leve i. Men millioner av amerikanere tok en blodig borgerkrig på at dette ikke gjaldt negrene, nesten hundre år etter at ordene ble formulert. Og i dag har en presidentkandidat kunnet samle millioner av stemmer på at de fortsatt ikke skal tas for alvorlig.

Hva denne erklæringen avslører, det er dette enkle forhold: Den menneskelige sivilisasjons uløste hovedproblem er forholdet mellom makt og rett. I flere tusen år har vi slitt med det problemet. Selv kristendommen, som i mangt og meget har humanisert våre liv, og som i Evangeliet uttrykker sin fjernhet og dype mistenksomhet overfor menneskets makt i forhold til medmennesket - selv kristendommen har jo i århundrer brukt og grovt misbrukt makten. Med alle våre fremskritt har vi mennesker aldri fått maktutøvelsen under kontroll: Vi *vet* det rette, men vi *gjør* det ikke. Det uløste problemet følger oss som en skygge, og det er ikke av i går. Også andre tiders mennesker har måttet leve med det.

I sin roman “Olav Audunssøn”

KZ-fange og Nobelprisvinner Carl von Ossietzky - berøvet alle sine menneskelige rettigheter (1936).

har Sigrid Undset med fin historisk innsikt antydnet hvor tidløst det er, hvordan det engang utfordret vår egen livsform, våre egne norrøne tankevaner. En nordisk høvdingekultur, maktglad, og viril, møtte en ny religion, en menneskelighet grunnlagt på noe så ufattelig for et vikingesinn som et justismord, en nedverdiggende død, en slaves død. Dette er Evangeliets merkelige overbevisningskraft: Norrøne mennesker forstod korsfestelsen. Kan svakheten bli en ideologi? Kan mennesket respekteres bare fordi det er menneske - uten sine våpen, sine frender, sin makt, sin innflytelse? For en middelaldersk norsk bonde nede ved Oslofjorden etsteds,

var det engang like ufattelig, som erklæringen om menneskerettighetene i dag fortøner seg for en sør-amerikansk oberst-diktator.

... “Olav Audunssøns sinn,” skriver Sigrid Undset, “reiste seg og ristet seg i opprør mot alle de nye lærdommer og tanker han var kommet inn under, her (i bispens gård). Ja, det var vakkert på en måte, det så han nu ôg, men nei, nei, det var umulige og unaturlige drømmer. Aldri kunne *alle* menn bli slike helgener at de samtykket i å legge alle sine saker, både store og små, inn under sine jevnkristnes dom, - alltid nøye seg med å få rett - aldri *ta* seg tilrette selv.”

Som en vemodig rapport, fra dette første store, storslagne forsøk på å skape “Én verden”, en human Europabevegelse, en alment forpliktende folkerett, lyder disse ord om Olav Audunssøns tanker over bispen og hans folk: “. . . de elsket denne loven og drømte om at med den skulle alle folk temmes, inntil ingen mann mer bar våpen på sin neste eller tok sin rett med vold, men alle skulle bli stille og villige til å høre Vår Drottens milde nymæle om brødrelandet mellom alle Guds barn. Han følte en slags fjern og vemodig ømhet for alt dette nu ôg, en aktelse for de menn som var slik - men *han* orket ikke å bøye seg under lov alltid. . .”

Så gammel, og eldre enda, er menneskenes drøm og menneskenes svik overfor hva de vet om mennesket, som er noe annet enn de selv vil.

Å tale feststemt om menneskerettighetene er det overhodet mulig, i dag? Det hadde jeg vel sagt nei til

Et tillegg til tilleggserklæringen

Troskongregasjonens bemerkninger i juni i år til den luthersk-katolske "Felle-serklæring om rettferdiggjørelse" er blitt kritisert fra flere hold fordi kongregasjonens såkalte "svar" stiller spørsmålstejn ved noe det allerede var oppnådd konsens om.

Nylig erklærte kongregasjonens prefekt, kardinal Ratzinger, at nå skal enda en til-

leggserklæring rydde misforståelsene av veien, og det særlig på ett punkt: Vatikanet hevder på ingen måte at 1500-tallets katolske fordømmelser av den lutherske rettferdiggjørelseslære fortsatt gjelder. Men man kan heller ikke si at lærefordømmelsene fra dengang nå er fullstendig grunnløse. CHRIST IN DER GEGENWART

Jødisk trosliv - i Tyskland

I løpet av noen få år er antallet jøder som praktiserer sin tro blitt nesten tredoblet, blant annet som følge av masseutvandring fra det tidligere Sovjetunionen.

I dag teller de jødiske trossamfunn i Tyskland rundt 73 000 medlemmer, etter å ha holdt seg konstant på rundt 25 000 gjennom flere tiår. "Vi har mer enn fordoblet oss," sier Charlotte Knobloch som leder Det israellittiske trosfelleskap i regionen München og Oberbayern.

8

ut fra en almen anstendighetsfølelse, dersom det ikke var Amnesty International som innbød oss. Noen må jo leve disse smukke paragraferne - vårt vertskap er folk som gjør dét, hver dag. De arbeider, som vi alle vet, under en himmel av håpløshet. Menneskerettighetene - dem gjeipes det av i dag, langt inn i regjeringskontorene. Hvem var det som sa, at hva den borgerliggjorte religion var før, det er humanismen og "medmenneskeligheten" - den ille besnakkede - i dag: Opium for folket. Paragrafer som forsømmes har en merkelig evne til å bli mitraljører. Intet er farligere enn å bruke virkelige verdier som blå i øynene. Også harmen på menneskets vegne er blitt politisk strategi - protestene er gjerne enten blå eller røde: man blør - symbolsk, selvfølgelig! - for Tsjekkoslovakia, men tar Hellas med fatning. Man er intenst opptatt av Sør-Afrika og Bolivia, men finner ikke tid eller tanke for Tibet eller Latvia. I det ene tilfelle ser en mennesker som lider urett. I det andre tilfellet studerer en grunnlover - det er som regel beroligende lesning. Altfor beroligende.

Menneskerettighetene, disse grundig vedtatte ord om hva mennesker simpelthen skylder hverandre, skal i dag måtte fremmes i et nokså alment klima av kriminalisert politikk, kynisk propaganda, blank og skamløs løgn rett i hvitøyet på den som stiller spørsmål. Så må en da ganske visst spørre: Går vi ikke til slaget med en blomst i hånden, vi som tror at disse tekstene uttrykker noe umistelig?

Det gjør vi visst. Og dog -!

Forleden åpnet jeg en bok jeg lenge har hatt liggende, og visste jeg burde lese, for mitt eget beste. Det var den danske juristen, humanisten og ombudsmannen *Stephan Hurwitz'* essaysamling "Det menneskelige ansvar". Her taler en mann, som med hjerte og tanke intakt har levd et helt liv i menneskelige konflikter, og som selv - han er jøde - har fått føle vekten av noen av de farligste. . .

Så er han vel desillusjonert og pessimistisk? Nei, han er ikke det - ikke på menneskets vegne. Gjennom alle de uhyrligheter som hans nesten 70-årige levetid rommer, ser han også en *annen* begivenhetsrekke, som gir ham mot. I det 20. århundre, påstår han - javel, Auschwitzmordenes og Biafra-tragediens århundre - oppdager og forstår verdens samvittighet for første gang det svake menneskes eminente verdighet. Vi synder - men nå *vet* vi omsider at vi er syndere. Vi undertrykker og vi myrder, men det skjer etterhvert i dølgsmål eller under et hysterisk bombardement av løgn. Makten er endelig ikke lenger *salongfähig*. Sosialt og internasjonalt *vet* vi. Nå må vi *ville*. Vite og ville - det er to stadier i det menneskelige adferdsmønster, og tidsforløpet, sommelet, nølingen mellom dem er stadig fler av oss en utålelig pine. Det *kan* ikke vare, *må* ikke bli ved.

Vi skal foreløpig ikke feste for meget - Amnestys flakkende lys står fremdeles i en krans av piggråd. Vi lever i et lite reservat av relativ frihet og rettferdighet - av menneske-

rettigheter. Ingen av oss vet hvor lenge. Inger Hagerup sa det nylig slik, med dikterens pregnans, i en annen festprolog:

*"Og vi som sitter på vår grønne gren,
tror vi at ondskaper skal glemme oss,
og tror vi ennå vi kan gjemme oss
i våre trange tårn av elfenben?"*

Det tror vi ikke. Men hvert eneste menneske, med sin skjebne, sine håp og sine rettigheter er en hel verden. I hvert menneske kan verden gå under - i hvert menneske kan den nye himmel og den nye jord bli til. En ingeniør i Trondheim, en kontordame i Oslo - der sitter de etter arbeidstid og maskinskriver sitt mas til fjerne fengselsdirektører og ministre på vegne av en samvittighetsfange, et menneske de aldri har sett - en av dem som erklæringens storartede paragrafer faktisk gjelder. Det er smått - det er ikke storpolitikk. Men det er handling og det rører egentlig hele verden. Fordi det er slik den virkelig er, verden: *Hvert enkelt menneske ER det hele.*

Men denne veksten byr også på problemer: Til tross for at det er gått mer enn 50 år siden Hitlers død og nazismens sammenbrudd, kan Tysklands jøder fortsatt ikke leve og samles uten frykt. "Alle våre eiendommer er sikret og bevoktet, vi må ta vare på våre egne," sier Charlotte Knobloch med en henvisning til de nynazistiske forbrytelsene som med jevne mellomrom fortsatt ryster Tyskland. NTB/VÅRT LAND

Et alternativt perspektiv?

"I stedet for å knytte Jesus til noe der ute, en bekjennelse eller en institusjon, forsøker jeg å rydde plass til et mer alternativt perspektiv som også er dypt bibelsk; dette at Kristus var med fra skapelsens begynnelse av, at ingenting er til uten ham. Det er motiver som bringer perspektiver innover oss selv."

Det er Geir Gundersen, fersk generalsekretær i Blå Kors, som "tenker høyt" i en samtale med bladet "Korsvei", der han blant annet viser til egne erfaringer. "Det er bare ved å ta på alvor at min egen virkelighet er formet, villet av Gud, at jeg kommer nær mine virkelige behov, og blir rolig og tilstede i mitt eget hverdagsliv."

Kardinal Basil Hume: Religion og samfunn (1)

9

Hvilken rolle spiller religionen i samfunnet nå på terskelen til det tredje årtusen? Og hvilken rolle bør den spille? En ledende skikkelse innen den katolske kirke, Englands kardinal *Basil Hume*, som nylig fylte 75 år, går i denne artikkelen i dybden med dette spørsmålet, og gir også innblikk i sin egen åndelige vei. Artikkelen, opprinnelig en forelesning ved Surrey University noen år tilbake, trykkes i «St. Olav» med kardinalens personlige tillatelse.

Radikale omveltninger

Vårt århundre nærmer seg slutten, og kristendommens andre årtusen går mot sin slutt - det er både en mulighetenes og en engstelsens tid. Vi står midt oppe i radikale omvurderinger og omjusteringer, og mens noen kun ser død og undergang forut, synes andre at det dages mot en ny og bedre fremtid. De som tror på Gud, en Gud som skaper alt av kjærlighet, er av overbevisning ukuelige optimister. Det betyr ikke at vi undervurderer tomheten, nederlagene og smerten ved det å være menneske, men i alle disse tingene finner vi bud og varsler om en Gud som frelser og gjenoppretter.

Da jeg valgte religion og samfunn som emne for mine betraktninger, var det ikke med det for øye å antyde at de to er gjensidig uforenlige størrelser, eller at de befinner seg på god avstand fra hverandre. Religion er et grunnleggende menneskelig svar; den møter oss i alle kulturer og på alle stadier i historien. Den hører til selve kjernen i det menneskelige samfunn, et tegn på og et vitnesbyrd om åndens og det åndeliges mysteriøse, men likefullt reelle nærvær i ethvert samfunns liv.

Religionens tilbaketog

I løpet av de siste to hundre år er mange av de kristne verdier på bemerkelsesverdige vis blitt en del av selve samfunnsveven i vår del av verden, men i

de senere år har vi opplevd en gradvis reduksjon av de religiøse institusjonenes offentlige rolle og innflytelse. Båndene er blitt løsnet mellom sosiale og juridiske reformer og fremskritt på den ene side og de religiøse verdier på den annen, som i mange tilfeller opprinnelig inspirerte til dem. I dag hører vi ofte at religion er og bør være en privatsak. Det bør den ikke.

Mine refleksjoner faller i to deler: Først vil jeg ta for meg den side av religionen som har med det enkelte menneskes personlige svar på Guds fordringer å gjøre; dernest vil jeg prøve å gjøre rede for de implikasjoner visse religiøse krav har for den måte samfunnet er organisert og drives på.

Det personlige svar til Gud

Mennesket, med all sin svakhet og begrensning, lengter etter det absolutte og transcendent. Vi har en umettelig hunger etter det uendelige. Chesterton sa en gang at når vi slutter å tro på Gud, begynner vi å tro på hva som helst. For å finne Gud, må vi lete etter ham, med mindre han, som i Paulus' tilfelle, på dramatisk vis griper inn i vårt liv. Den normale måten han finner veien til våre liv på, er når vi har dratt avsted for å møte ham. Og mens vi vandrer noe usikkert og klosset avsted, kommer han oss i møte. Han åpenbarer seg på mange forskjellige måter: klarest og mest markant gjennom sin sønn som

ble menneske for vår skyld. Men her beveger vi oss over i erfaringer av en annen art, nemlig det vi kaller tro, mens jeg snakker om den søken som går forut for troen - om jorden som pløyes før det såes. Sæden er det såmannen som sprer. Men han sår forgiveves, hvis jorden ikke er mottagelig.

Reisen mot Gud

Søken etter Gud er som en reise. Men oppdagelsesreisen for å finne ham, har sine grenser: Vi kan ikke komme ut over den begrensede horisont våre sanser og den kunnskap de gir, åpner for. Like fullt prøver vi nærmest å strekke oss på tå for å se ut over her og nå, og gripe det som er utenfor vår rekkevidde.

Religionen begynner å melde seg i vårt liv straks vi begynner å stille spørsmål etter mål og mening. Dette er en personlig søken; ingen kan gjøre den for en annen. "Hvilken mening har livet for meg?" Det er spørsmål vi alle sliter med, også om vi holder det hele på innsiden, for oss selv. Denne søken etter et tilfredsstillende og fyldestgjørende svar er både en intellektuell, følelsesmessig og åndelig reise.

Læreefaringer

Her vil jeg nevne tre erfaringer som har vært viktige for å fremme refleksjon og vekst i mitt eget liv. Det er hovedsakelig barndomserindringer. Jeg har en viss skyhet for å trekke inn personlige erfaringer og gjør det kun fordi jeg ikke har noen bedre måte å få poenget frem på: nemlig at hendelser som vi har vært med på, eller ting vi har hørt om, er utgangspunktet for videre ettertanke om Gud. Det er i lys av senere studier og årene som er gått, at jeg nå ser tilbake og ser betydningen av slikt som, isolert sett, ikke var annet enn trivialiteter. Men nettopp det er ofte måten Gud taler til det enkelte menneske på. Så i ettertid tror jeg at Gud, gjennom

Et kolossalt paradoks

Hva er krig? - Det er lyrikeren Arnold Eid-slott som stiller spørsmålet i bladet "Kors-vei", og som selv svarer. "Krig er legalisert massedrap. Det står i Bibelen at du ikke har lov til å ta liv. At det likevel er blitt lovlig i krig, ja, at du til og med blir berømt og gjort ære på hvis du tar livet av det vi kaller fienden, er for meg et kolossalt paradoks."

KORSVEI

Krav om perfektjon = sveltekur/helsefare
"For meg er det eit merkeleg paradoks at religionen, med sin strenge seksualmoral og sitt engstelige forhold til kropp og lyst, ser ut til å ha skapt mindre kroppsforstyrningar enn dagens meir positive kroppstenking, som blir kopla til krav om perfektjon, og dermed driv folk inn i sveltekurar og helsefare," sier forfatteren Jan Inge Sørbo.

"Det har vel aldri blitt fasta meir i vårt land enn no, etter at dei religiøse anfektingane er gått av mote." STAVANGER AFTENBLAD

Det finnes ingen "hellig krig"

Forskjellen mellom religionene bør anspore de troende til å lete etter gjensidig forståelse og berikelse gjennom tro og liv. Ved slutten av det annet årtusen er mennesker av god vilje fra alle folk og kulturer i ferd med å danne "en fredens harmoniske mosaikk". Det sa den tsjekkiske kardinal Miroslav Vlk ved et møte mellom kristne, jøder, muslimer og buddhister i St. Veits-domkirken i Praha.

10

disse erfaringene, ga meg et hint om å se ut over meg selv og det verdslige styr og stell for å oppdage noe annet - eller snarere én annen.

Har døden det siste ord?

Den første erfaringen har med en kiste å gjøre. Et av mine tidligste barnomsminner er en kiste som bæres gjennom Newcastles gater til sitt siste hvilested. Jeg kan fremdeles se det hele for meg. Mine tanker dengang var sikkert høyst barnlige og enkle, men opplevelsen ble utgangspunktet for det som med årene ble mer moden refleksjon og spekulasjon. Hvorfor skjer slikt som døden? Er den slutten på alt, eller kanskje en ny begynnelse?

Jeg kunne ikke få meg til å tro at døden skulle være slutten - den endelige, irreversible handling. Det syntes ganske enkelt ikke riktig. Døden syntes å spotte all menneskelig streben; dens tilsynelatende finalitet og tilfeldighet syntes å trivialisere og kaste om kull all menneskelig innsats, alt strev. Bare som prelude til en rikere, mer varig eksistens kunne døden ha noen mening.

Mange år senere kom jeg over et avsnitt i Bedas Kirkehistorie som, århundrers avstand til tross, taler nettopp om dette dypt menneskelige spørsmål: Hvorfor døden? Beda noterer at i året 627 hadde Edwin, kongen over Northumbria, sammenkalt sine høvdinge til et møte for å be dem råde ham om han skulle ta imot den kristne tro som Paulinus, en misjonær fra Roma, hadde undervist dem i. Det later til at Edwin hadde vaklet i lengre tid. Mangt ble bragt på bane:

Så sa en annen av kongens menn: "Deres Majestet, når vi sammenligner menneskets liv her på jorden med den tiden vi ikke har noen kunnskap om, synes det meg likt en rask spurveflukt gjennom hallen hvor du sitter denne vinterdag med dine lendmenn og rådgiv-

vere. Denne spurven flyr raskt inn gjennom den ene døren og ut gjennom den andre. Mens den er innenfor, er den trygg for vinterstormen, men etter noen øyeblikk inne i varmen, forsvinner den ut i vinterkulden den kom fra. På lignende vis er mennesket på jorden kun en kort tid, men om det som gikk forut for dets liv, eller det som kommer etter, vet vi intet. Derfor: Hvis denne nye lære har bragt ny sikker kunnskap, synes det rett og riktig at vi bør følge den." De andre eldste og rådgiverne ga, med Guds bistand, det samme råd.

Menneskeåndens dypeste intuisjon hvisker at det er mer ved menneskelivet enn de år det er tildelt. Og jeg begynte å lete etter noe som tilhørte en annen side ved virkeligheten, og som kunne falle sammen med denne dype intuisjon jeg hadde om at døden ikke kunne ha det siste ord.

Hva er lykke?

Erfaring nummer to knytter an til et 'essay' jeg skulle skrive. På den tid da jeg forberedte meg til studier ved universitetet, var det vanlig, for enkelte fags vedkommende, at man måtte skrive en to eller tre timers oppgave om et emne, ofte kun et ord, et begrep. Jo mer abstrakt ordet eller begrepet var, desto vanskeligere var det selvsagt. Det ordet vi fikk oss tildelt, og som ble utgangspunktet for min søken etter Gud, var 'lykke'. Jeg tror faktisk at jeg aldri før virkelig hadde tenkt alvorlig over saken, og det jeg skrev, gjenspeilte en syttenårings første forsøk på å tenke. Hva er lykke? Er folk jevnt over lykkelige? Hvorfor er vi glade det ene øyeblikk og ikke det neste? Det slo meg at lykken var noe unnavikende; den var heftig attrådd, men umulig å få tak på.

Lenge etter fant jeg i Thomas Aquinas en lærer på dette punkt som i så mange andre ting. I tråd med Aristoteles hevdet han at vi faktisk er skapt for

lykke, men at den art lykke vi dypest sett krever, må ha følgende to egenskaper for å kunne tilfredsstille: Den må være hel og fullstendig. Nærmere bestemt: Den må oppfylle alle våre ønsker, og den må være varig.

Men den lykke vi mennesker erfarer, er imidlertid generelt ufullkommen. Vi er og blir urolige, søker én ting den ene dag, noe annet den neste. George Herbert forstod godt den uro som spiller med når det gjelder å lede et menneske mot Gud, og i diktet *The Pulley* (Trinsen) forklarer Gud hvorfor han, som ga mennesket så mange gaver, unnlot å gi det 'hvilens gave':

*'For if I should', said he,
Bestow this jewel also on my
creature,
he would adore my gifts instead
of me,
And rest in nature, not the God
of nature:
so both should losers be.*

*'Yet let him keep the rest,
But keep them with repining
restlessness;
Let him be rich and weary, that
at least,
If goodness lead him not, yet
weariness
May toss him to my breast'.*

Noe dypt inne i menneskets hjerte blir aldri tilfredsstillet i dette liv, og hvis vi ikke skal ende opp i frustrasjon, er det et annet sted og i en annen form for eksistens vi skal finne en glede som er hel og uten ende.

Vi er skapt til kjærlighet

Den tredje erfaringen jeg vil nevne, er meget personlig, men samtidig noe vi alle deler. Det var kjærlighetens erfaring. Det er berusende å oppdage en annen som vil fange vårt hjerte og flytte inn i dets tomme rom. Det er spennende

Rabbineren i synagogen i Westminster, Albert Friedlander, pekte på at troen i vesentlig grad hjelper menneskene til å kjenne medfølelse med sin neste. Den egyptiske stormuftens utsending, Fausi Fadel El-Zefaf, uttalte seg kritisk om fundamentalistiske grupperingers klare ord om "hellig krig": Det finnes ingen hellig krig, bare "hellig forsoning", sa Friedlander.

CHRIST IN DER GEGENWART

Jødisk kritikk av Edith Steins helligkåring "Board of Deputies of British Jews" beklager helligkåringen av Edith Stein, den jødisk-fødte nonnen som ble gasset i hjel i Auschwitz. De betegner helgenkåringen i Roma 11. oktober i år som en sårende handling som ikke tar hensyn til "det jødiske fellesskaps følelser", melder The Tablet. Også andre jødiske grupperinger beklager helligkåringen. De påpeker at Edith Stein ble sendt til gasskammeret fordi hun var jøde, og at helgenkåringen betyr at

den katolske kirke bemektiger seg ofrene for jødeforfølgelsene; samtidig fremstiller den en jødes konversjon til kristendommen som et godt eksempel.

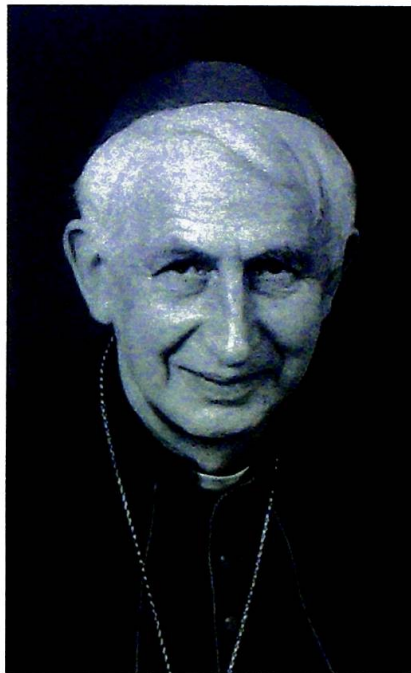
Blant dem som har svart på anklagene er Berlins kardinal, Georg Sterzinsky. Han sier, ifølge KNA, at helgenkåringen skyldes ikke at Edith Stein var jøde og senere ble kristen; det som gjør henne til helgen og eksempel til etterfølgelse, er hennes intense søken etter sannheten og hennes vilje til å forsvare den.

å oppdage at vi har en privilegert plass i en annens hjerte og liv. Det skulle være unødvendig å dvele ved den erfaringen. Vi opplever at kjærligheten kan heve oss opp i høydene, men også slynge oss ned i fortvilelsen. Vi erfarer at menneskelig kjærlighet kan være lunefull. Men i tenårene lærte jeg at på en eller annen måte er vi skapt for kjærlighet, og at all sann menneskelig kjærlighet, om enn forbigående og ufullkommen, har noe av det uendelige og evige i seg.

En av de mest bevegende beretninger om menneskelig kjærlighet jeg har lest, finnes hos Viktor Frankl, som satt i Auschwitz. Hans kone var fange i en leir i nærheten, men de kunne ikke se hverandre. Han forteller en opplevelse fra dette grusomme stedet. Det er før morgengry, og han snubler avsted til arbeidet i den iskalde morgenvinden sammen med en gruppe medfanger - vaktene jager på med geværkolbene. Plutselig dukker hans kone opp i tankene:

Om det var virkelighet eller ikke: Hennes blick var mer lysende enn solen som var ved å stå opp. En tanke skar gjennom meg; for første gang i mitt liv så jeg sannheten slik så mange diktere har besunget den, slik så mange vismenn har proklamert den som den endelige visdom: at kjærligheten er det ytterste og det høyeste mål mennesket kan hige mot. Jeg fattet meningen med den dypeste hemmelighet menneskelig poesi og tenkning har å formidle: Menneskets frelse er gjennom kjærlighet og ved kjærlighet.

Jeg forstod hvorledes et menneske som ikke har noe igjen i denne verden, likevel kan kjenne seg lykksalig. . . I den ytterste fortvilelse, når mennesket ikke kan uttrykke seg gjennom noen positiv handling, når det eneste det kan gjøre, er å bære sin lidelse på rett måte, kan det likevel oppleve fylde. For første

Kardinal George Basil Hume er benediktinermunk og har vært erkebiskop av Westminster siden 1976; i våres fylte Hume 75 år, vanlig pensjonsalder for biskoper, men paven har bedt ham fortsette i embedet inntil videre.

gang i mitt liv forstod jeg betydningen av ordene om at "the angles are lost in perpetual contemplation of an infinite glory".

(Viktor Frankl i *Observer Magazine*, 21. juni 1992)

"Menneskets frelse er gjennom og ved kjærligheten" - få tanker er mer oppløftende enn oppdagelsen av at "Gud er kjærlighet", og at han har en så intens kjærlighet for hver og en av oss at den ligger hinsides den menneskelige kjærlighets erfaring. Men den menneskelige erfaring er likefullt et vidun-

derlig middel som vi kan ta i bruk for å utforske hva "kjærlighet i Gud" betyr. Det "ytterste og høyeste gode", åpent for alle, er å gå inn i den kjærlighetens dialog som de hellige og mystikerne skriver om.

En enkel livsfilosofi

Disse tre barndoms erfaringene - tanker om døden, higen etter lykke, kjærlighetenes realitet - begynte å forme en enkel livsfilosofi i meg. En livsfilosofi som innebar at jeg ikke har noe blivende sted i denne verden, at jeg ønsker og trenger å være lykkelig, og at lykken synes å bestå i å elske og bli elsket. Ingen av disse erfaringene ga noe overbevisende bevis for Guds eksistens, men hver enkelt var likevel en pekepinn, og er det fremdeles, om en annen form for liv som ville vare ved etter døden.

Hver enkelt erfaring bar i seg et glimt og et løfte om en eksistens karakterisert av et evig 'nå', av en ekstatiske glede knyttet til enheten med én som, blant alle de elsk-verdige, er den mest elsk-verdige.

Gud som en nødvendighet

En fjerde erfaring var, for mitt vedkommende, et godt eksempel på overgangen fra en spekulativ til en virkelig tilslutning, for å ty til kardinal Newmans ord om denne prosessen. Fra mine filosofistudier kjente jeg argumentet for Guds eksistens ut fra "avhengighet" og "samhørighet" (eng. "contingency"). Filosofer bruker ordet "contingent" for å peke på den radikale avhengighet mellom en skapning og en annen. Intet i vår erfaring er selvforklarende eller helt og fullt uavhengig. Vi lever i en verden der alt er "avhengig". Og denne verden forblir uforklart med mindre det eksisterer et vesen som er helt og fullt seg selv, det vil si et vesen som ikke er betinget av noe eller noen. Først senere kom jeg til å forstå

Polsk heder til kardinal König

Den polske presidenten Aleksander Kwasniewski overrakte nylig "storkorset i den polske republikks fortjeneste-orden" til kardinal Franz König, Wien. I festtalen fremhevet tidligere statsminister Tadeusz Mazowiecki den avgjørende innsats kardinalen har gjort for mennesker bak "jernetppet", og da særlig mennesker som var opptatt av tidens intellektuelle og åndelige utfordringer. Gjennom instituttet "Janineum" åpnet kardinal König for kontakt vestover for over

4000 unge forskere og kunstnere i øst. "I dag innehar mange av disse stipendiatene viktige stillinger i det demokratiske Polen."

I sin takketale minnet den snart 95-årige kardinal König om at Mazowiecki i sin tid i Europarådet ønsket at Polen skulle vende tilbake til Europa, "til det Europa som i de siste årtier ikke har eksistert helt og fullt fordi de mellom- og øst-europeiske 'ledene' manglet."

CHRIST IN DER GEGENWART

Teologene og kirkens syndsbekjennelse. Det bli ikke noe endelig resultat av Den internasjonale teologikommisjonens møte i oktober. Kommisjonen, som er utnevnt av paven, skulle denne gangen utrede den teologiske siden ved en kirkelig syndsbekjennelse i anledning år 2000. Paven vil at kirken i år 2000 skal ransake sin samvittighet og bekjenne alvorlige synder den har begått i løpet av sin 2000-årige historie. Men teologikommisjonen får ikke helt

12

hva betingethet betyr, og var i stand til å gi virkelig tilslutning til argumentet.

Jeg vil ikke gå mer i detalj med dette filosofiske argumentet, men mine refleksjoner omkring dette punkt har fått meg til å trekke den konklusjon at det er mye å tjene på en gjenoppdagelse av metafysikken, og da særlig av Thomas Aquinas. Det primære objekt for metafysikkens undersøkelser er "væren" som sådan, og via sine refleksjoner omkring dette, utarbeidet Thomas de fem "veier" som for ham peker mot den konklusjon at Gud eksisterer.

Mye av filosofien i vårt århundre, i hvert fall her i England, har hatt en tendens til å latterliggjøre selve tanken om metafysisk spekulasjon. Men jeg har inntrykk at vi nå står overfor en fornyet og økende interesse for slike filosofiske spørsmål. Og en anerkjennelse av at de slett ikke er meningsløse eller lar seg redusere til et spørsmål om språk, men at de tvert imot rommer dype og ekte anliggender - noe skolastiske filosofer alltid har visst.

Hvor troverdig er religiøs tro?

Det er uhyre viktig at religiøs tro anses som intellektuelt troverdig, hvilket jeg mener den er. Men troen tvinges ikke på oss av fornuften. Argumentet for Guds eksistens ut fra 'contingency' var for meg både tiltrekkende og personlig overbevisende, og likevel er det ikke overveldende nok til å fremtvinge tilslutning fra alle. Det var mens jeg snudde og vendte på disse tankene at jeg kom over et sitat fra George Bracque, på omslaget til Georges Steiners bok *Real Presences*. "Les preuves fatiguent la vérité," leste jeg. Hvordan oversetter man det? Bevis eller argumenter forkludrer sannheten. Eller kanskje heller slik: Bevis kan gjøre selv sannheten kjedelig. Da jeg leste Bracques ord, kom jeg til å tenke på hvordan man kan nå frem til sannheten via intuisjon og ikke via etablerte fornufts-

argumenter. Det er viktig i denne sammenheng.

Intuisjon

Intuisjon er den kunnskap eller den tilslutning til en sannhet som ikke er avhengig av den møysommelige pro-

sess som heter logisk tenkning. I stedet dreier det seg om den virkning et objekt eller en sannhet har på intellektet; tankens plutselige og spontane erkjennelse av noe, eller snarere noen, utenom det selv. Jeg sammenligner det noen ganger med hvordan ting trer frem i et

Bispedømmet Westminster ble opprettet i 1850, og i 1895 ble grunnsteinen til Westminster Cathedral lagt - i 1910 ble det imponerende byggverket, tegnet av arkitekt J.F. Bentley, innviet.

tråden i dette, melder det østerrikske katolske nyhetsbyrået Kathpress.

“Problemet er hvordan man skal knytte de døptes solidaritet gjennom tid og rom sammen med vår bekjennelse av skyld,” sier teologen Bruno Forte, som har forfattet kommisjonens diskusjonspapirer. Heller ikke ved kommisjonens forrige møte, i februar i år, lyktes man komme frem til noe konkret.

Arbeiderpartiet og privatskolene

I sitt alternative budsjett reduserer Arbeiderpartiet statsstøtten til private skoler med 210 millioner kroner, det vil si: statsstøtten til livssynsskoler kuttes fra 85 til 50 prosent.

“Dersom APs forslag blir vedtatt, vil det bety en fullstendig rasing av de kristne skolene,” sier formannen i Kristne Friskolers Forbund, Asbjørn Nordgård, til avisen Dagen. “Vi har lenge visst og følt at APs

syn på privatskoler ikke har vært positivt (-) Argumentene fra mindretallet i Kirke- og undervisningskomitéen viser at de ønsker å beholde skoler med alternativ pedagogikk, som for eksempel Steiner-skolene, mens de er negative til livssynsskoler, som de ser som uinteressante og unyttige (-) et syn på den religiøse dimensjon i tilværelsen som virker helt utrolig,” mener Nordgård.

rom når lyset skrur på. De var der i hele sin virkelighet også da alt var mørkt, øyet blir først klar over at de er der, når lyset kommer. Gjenstander gjenkjennes øyeblikkelig som det de er. Noen av deres egenskaper åpenbarer seg også straks uten at de må vises frem eller argumenteres for spesielt. Kanskje er intuisjon ganske enkelt å skru på et lys, løfte på et slør eller åpne en dør som gjør at menneskeånden kan gå inn i og ta i eie sitt egentlige rom.

Skjønnheten - en vei til Gud

Dette fører meg til den siste av de fem erfaringene jeg ville beskrive. Og den var min egen personlige erfaring - formidlet gjennom Wordsworths poesi - av skjønnhetens rolle som en måte å skue Gud på. Jeg satt fremdeles på skolebenken. En del av pensum hadde med engelsk litteratur å gjøre. Det var på mote den gang, for de lysere hoder blant guttene i siste gymnasklasse, ikke bare å lese, men faktisk også å ha glede av T. S. Eliot. Det var mindre på moten å vedstå seg at man likte Wordsworth. Det gjorde imidlertid jeg. Oppdagelsen av at han var i stand til å oppleve Guds nærvær i naturen, omformet rett og slett min holdning til alt det skapte. I diktet *Lines composed above Tintern Abbey* beskriver han i henrivende ordelag sin erkjennelse av at naturen kan avsløre Guds nærvær:

*And I have felt
A presence that disturbs me
with the joy
Of elevated thoughts; a sense
sublime
Of something far more deeply
interfused,
Whose dwelling is the light of
setting suns,
And the round ocean and the
living air,
And the blue sky, and in the
mind of man;*

*A motion and a spirit, that
impels
All thinking things, all objects of
all thought,
And rolls through all things.*

Det begynte, så smått, å demre for meg at Gud, selvsagt ikke, er en del av sin skapning, men at alt som eksisterer, likefullt skylder ham sin eksistens, og på en måte også gjenspeiler ham, slik et kunstverk taler om kunstneren som skapte det. I alt som er godt og vakkert, er det glimt av disse egenskaper ved Gud - på en ulik, men ‘analog’ måte, som teologene vil si. Vi aner noe av hans herlighet, får bare et glimt, men et dyrebart glimt.

I *Brev til Malcolm* kommer C. S. Lewis inn på det samme, på en måte som er både talende og full av konsekvenser. Han skriver:

*Jeg var i ferd med å lære den langt
mer hemmelige lære at glede er
herlighetens stråler som rammer vår
følsomhet. Når den rammer vår vilje
eller vår forståelse, gir vi den andre
navn - godhet eller sannhet eller lig-
nende. Men dens lynglimt mot sanser
og sinn er glede.*

*Men finnes der ikke dårlige, forbudte
gleder? Så avgjort. Men ved å kalle
dem “dårlige gleder”, er vi litt for*

*raske på hånden. Det vi mener, er
“gleder høstet gjennom forbudte handlinger”. Det er det å stjele epler som er galt, det er ikke noe galt ved eplet selv. Den søte smaken har fremdeles noe av herligheten i seg. Men det unnskylder selvsagt ikke tyveriet. Det gjør det snarere verre. Vi har misbrukt en hellig ting.*

Det er ved å miste at vi finner

Mine refleksjoner omkring disse fem erfaringene kan meget vel ha ledet mine lesere til å trekke den konklusjon at jeg beskriver en spiritualitet, en åndelighet, som er selvbeskuende, kanskje til og med egoistisk. Det ville vært riktig hadde det ikke vært for det paradoks som er selve kjernen i den menneskelige glede, nemlig at det er ved å gi at vi finner den dypeste tilfredsstillelse.

Kristne vil minnes hva Mesteren sa om at det er ved å tape sitt liv at man virkelig skal finne det. Jeg tror at ved å si dette, ga ikke Herren oss et ideal som strider mot vår menneskenatur, han gav tvert imot uttrykk for en av dens grunnleggende lover. Det er når vi ikke gir Herrens ord og bud plass i vårt dagligliv, at alle de stygge sider ved vår væremåte får frie tøyler - alt det som smerter andre og gjør oss selv ulykkelige.

(Forts. neste nr.)

Historisk møte for Caritas Europa
De europeiske Caritas-organisasjonene har hatt regionsmøte i Kaunas, Litauen. "Et historisk møte der Vest og Øst for første gang ble enige om grunnleggende vurderinger og en felles strategi," skriver det svenske "Katolskt magasin" (KM). "Caritas-konføderasjonen lider av vekstsmarter. På mindre enn ti år har tallet på europeiske stater vokst fra 20 til 46. Alle de nygamle statene i Sentral- og Øst-Europa er kommet

til, og noen har gjort 'lynkarriere' som f.eks. Polen, Ungarn og Tsjekia, mens andre sliter med alle slags forverrende omstendigheter, som Russland og Hviterussland, eller Bosnia og Georgia," skriver KM.

Følgende fire arbeidsområder skal prioriteres i kommende tiårsperiode: de store sosiale forskjellene mellom landene i Europa og den europeiske enhetsprosessen; den økende fattigdommen og de sosiale forskjellene innen landene, og den fremtidige

sosialpolitikken; migrasjons- og asylpolitikken; den økende kløften mellom Nord og Sør, den stadig raskere utarmingsprosessen i mange land i sør, og en utviklingspolitikk som bekjemper årsakene til utarming. Dette arbeidet skal skje på to plan: dels globalt, internasjonalt, dels europeisk, regionalt - i samsvar med Caritas Internationalis' statutter.

Franskmannen Denis Vienot, som har

14 Baby Johannessen: Spennende katolsk kirkehistorie i ett bind

«Katolsk kirkehistorie» av August Franzen, i nybearbeidelse av Remigius Baumer, i en eminent oversettelse til norsk ved Gunnar Wicklund-Hansen, ble en stor overraskelse for denne anmelder. (Originalens tittel er «Kleine Kirchengeschichte») I stedet for pliktlesning ble det con amore-tilegnelse.

Dette er vel ment å skulle være en «folkeutgave» for folk som ikke leser store historiske og teologiske verk. Forfatteren - rettere forfatterne - må sies å ha fått mye med seg i dette komprimerte en-binds verk, som gir kirkehistorien fra den første kristne oldtid via Kirken i middelalderen til nyere tid. Den eminente norske oversettelsen gjør at boken burde bli «pliktlesning» for alle utenlandske katolske prester i Norge som sliter med å lære norsk; her finner de en norsk katolsk terminologi som er forbilledlig!

Har man en del historiske, teologiske og kirkehistoriske kunnskaper, vil utbyttet for leserne bli rikt. Man finner overraskelser underveis under lesningen, alt etter hva man vet eller ikke vet fra før. Lesere uten slike forkunnskaper kan se frem til å gå inn i en spennende kirkehistorisk verden!

Tabeller til god hjelp

Når man leser et historisk verk, dukker navn, datoer og begivenheter ofte opp der man minst aner det. I denne boken er der et tillegg hvor man får oversikt over den komplette paveliste. Tidstabellene ellers er oversiktlig inndelt parallelt med kirkehistorie, pavehistorie,

teologihistorie og verdenshistorie. Tidstabellene er utrolig fine å kunne ta en titt på underveis i lesningen, når man begynner å lure på sammenhengen i begivenhetene.

Bokens inndeling i tre hovedbolker, med epokeinndelinger, interessante kapitelloverskrifter og viktige mellomtitler, som er oversiktlig satt opp i innholdsfortegnelsen, gjør boken nyttig som senere «oppslagsverk» for spesielt interesserte.

Den kristne oldtid, middelalder osv.

Helt fra starten klargjør boken det livsfellesskap de troende danner med Kristus helt fra forkynnelsen av Jesu budskap. Etter å ha brukt bildet om Kristus som hodet og de troende som legemets lemmer, heter det: «I Kirken lever han videre med sin inkarnasjon, forløsning og hengivelse på korset. Slik den har del i hans gudmenneskelige væren og frelsesverk, lever den også i hans liv.... Inkarnasjonen er kristendommens sentralbegrep. Her opphører den rene historieforsknings ansvarsområde og teologien overtar.... Kirkens dypeste mysterium ligger i dens identitet med Kristus..... Det forpliktende program Kristus gav sin Kirke med på veien, er å forløse og hellige menneskeheten...»

Dette er bokens programerklæring, for å si det slik. Vi hører om urapostlene, om de apostoliske fedre, om kirkefedre m.fl.. Vi hører om de indre kriser i Kirken, om kristenforfølgelsen m.m.m.. Boken gir på en kortfattet måte et godt bilde av hvorledes den

første kristne kirke ble universell, og hvorledes den til slutt seiret over here sier, sekter og andre «fiender», det være seg stats- eller keisermakt og fremmede guder. Vi hører også om de dogmatiske konflikter i kirken i de første århundrer. De første konsilene er viet skjønnsom oppmerksomhet. Det var interessante spørsmål biskopene strevet med dengang, som nå. Vi får også god innsikt i hva som førte til splittelsen mellom øst- og vest-kirken. Klosterlivet som etter hvert vokste frem, behandles også med interessante innfallsvinkler.

Pavedømmets fremvekst er en historie for seg i kirkehistorien, med opprettelsen av Kirkestaten, krigene, diplomatiet, maktkampene osv. Her vil leseren nok sperre øynene opp av og til. Vi blir godt informert om hvorledes makt-tanken kom til å beherske konfliktene mellom den verdslige verden og Kirken.

Reformasjon og katolsk reform

Bokens utførlige redegjørelse for reformasjonen er nyttig lesning for oss alle, enten vi har vokst opp med luthersk eller katolsk religionsundervisning på skolen. Her blir bildet adskillig mer nyansert enn det den undervisningen ga oss. Det bygges på nyere reformasjonsforskning som har overvunnet den tidligere sort-hvitt-maling. Det innrømmes at kirken var moden for en reform, men i boken blir det gitt et mer balansert bilde enn vi er vant til. Det heter: »Reformasjonen var på ingen måte noe rent religiøst-kirkelig anliggende. Martin Luther ble ikke reformator gjennom sine teologiske avlatsteseer. Han ble det fordi han i sine tre store reformasjonsskrifter fra året 1520 tok opp hele fylden av bestående reformønsker.... Reformatoren har nok knapt uttalt en eneste tanke som ikke er blitt tenkt eller skrevet av noen før ham.... Ser man nærmere på saken, var han selv egentlig bare en representant for

Baby Johannessen - er seniorjournalist med bred erfaring fra norsk fagpresse; bidragsyter til vår katolske presse gjennom årtier; representant i Norges Kristne Råd.

bakgrunn i jus og bankvesen samt fransk Caritas, overtar som ny formann for Caritas Europa etter biskop William Kenney, Stockholm. "Da jeg overtok som formann i 1992 fantes det ingen statutter, ingen rutiner, ingen økonomi," minnes biskop Kenney overfor KM. Som noterer at "under hans syv år ved roret har organisasjonen fått alt dette, samtidig som den har vokst og Europa forandret seg i rasende fart."

Konkordat mellom Kroatia og Vatikanet i havn

Kroatia og Vatikanet har undertegnet en avtale som regulerer kirkens finansiering i Kroatia. Ifølge avtalen skal kirken også få tilbake eiendom som ble fratatt den under kommunistregimet. Det er den fjerde avtalen mellom Kroatia og Vatikanet som regulerer kirkens stilling i landet.

"Tilsammen utgjør avtalene et ekte konkordat," sier den pavelige sendemann i Zagreb, erkebiskop Guilio Einaudi.. KATHPRESS

Paven talsmann for et større EU

"Landene i det sørøstre Europa bør snarest tas inn i det felles huset EU," sa pave Johannes Paul II da han nylig tok imot Kroatiyas nye ambassadør til Den Hellige Stol.

"Kroatiyas ønske om EU-medlemskap er forståelig og legitimt. Det er den unge statens plikt å bygge ut sitt demokratiske system og sette mennesket i sentrum for all politisk handling," sa paven. KATHPRESS

en mektig oppbrytende reformvilje innenfor Kirken. Da blir det rett og slett tragisk at han med sin kraftfulle opptreden ikke forble innenfor Kirken, men i stedet ble en reformator mot den.... Mange av de lutherske angrepene på kirkelæren ville vært overflødige, hvis bare den førreformatoriske katolske teologi hadde vært klarere....»

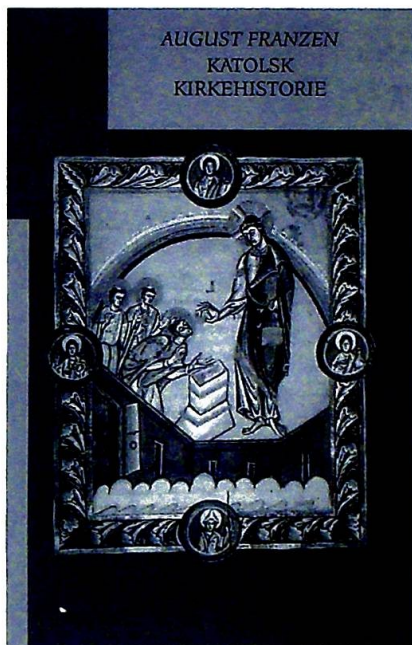
Dette er kjent stoff for teologene, skulle jeg tro, men måten forfatterne trekker det frem på, gir konsentrert og ny innsikt som er viktig å ta med seg videre inn i de økumeniske samtaler. - Andre reformatorer både før og etter Luther er også gitt behørig omtale.

Vi får høre om de reformbevegelser som fant sted innenfor Kirken, men både pavene og Kurien manglet, som det heter, «den indre religiøse kraft til å gjennomføre dem».

Etter den franske revolusjon

Vi får i boken god beskjed om de gryende opplysningsanstrengelser i den katolske kirke. Opplysningstiden var ikke en epoke preget av bakstreverske mørkemenn i Kirken og fremtidsrettede opplysningsmenn utenfor. Bildet var mer nyansert. Men sekulariseringen gikk jo sin gang i Frankrike etter revolusjonen - og senere ellers i Europa. Noe godt for Kirken kan man si at dette innebar, idet hele den franske kirkes middelalderlige føydalordning styrtet sammen. Istedet fikk man samvittighets- og religionsfrihet som forpliktelse for det franske samfunn - og senere for andre nasjoner. (At den norske grunnlov av 1814 ble tuftet på luthersk tro og lære, er en annen historie for oss her i landet!)

Boken bringer treffsikre skildringer av Kirkens videre liv i Tyskland, England, Sør-Europa m.fl. Historien er kjent, men i boken kastes inn nye, katolske synsvinkler som det gleder en å lese. Noe av det visste ikke denne anmelder så mye om.

Vår egen tid

Mens Kirken forble innenfor sitt borgerlige miljø i det 19. århundre, til tross for gode sosiale fremstøt, også fra Roma, gikk proletariatet i retning av den ateistiske marxisme, oppildnet av Marx og Engels. I vårt århundre kom det i katolske grupper, særlig de mange katolske organisasjoner som så dagens lys, en ny bevissthet om Kirken som det samfunn hvor Kristus lever videre. - Denne utviklingen gir boken en tydelig orientering om. Ikke minst trekkes det økumeniske samspill mellom dagens kristne kirker inn.

Til slutt er vi innom det 21. økumeniske konsil, dvs. Det 2. Vatikankonsil. Selv om det i verket vises til en del tilbakeslag i tiden som har gått etter Det 2. Vatikankonsil, er det ikke tvil om at veien for Kirken går fremover - prestemangel og synkende tilslutning til tross.

Den innvending denne anmelder har mot boken, er dens tittel. Det er ikke den katolske kirkes historie vi her har fått. Det er den katolske kirkes historie i Europa og Middelhavsområdet. Ett sted måtte det jo foretas en begrensning. Fra det kjente Herder Verlag som har utgitt boken, foreligger det sikkert verk som tar for seg hele den universelle kirkes historie, skulle jeg tro.

Når dette er sagt: Boken er i sin konsentrerte, velskrevne form (og ypperlige norske gjengivelse!) ikke en lettveker på det norske bokmarked. Noen vil kanskje innvende det, fordi den i ett bind gir oss så mye viten, som ellers er samlet i omfangsrike manglebinds historiske verk. Forfatterne vet imidlertid hva de snakker om. Og boken egner seg ypperlig som «oppslagsverk». Den er et skattkammer.

August Franzen:

«Den katolske kirkes historie»,
En nybearbeidelse av Remigius Baumer.

Til norsk ved Gunnar Wicklund-Hansen.

415 sider.

St. Olav Forlag, 1997.

Free at last!

Etter nærmere ti års arbeid kunne Amnesty-gruppe 83, i Arendal, feire frigivelsen av "sin" samvittighetsfange. Hwang Tae-Kwon sto på listen over de 95 fangene som ble omfattet av den sør-koreanske regjeringens amnesti 15. august i år.

"Dear Per, free, free at last," skrev Hwang i et brev, forteller Per Haakstad i gruppe 83. Gruppen på 9-10 trofaste medlemmer planlegger nå feiring. . . Festen skal feires hjemme hos eldste medlemmet på 85 år.

"Vi har brukt alle tenkelige kanaler i arbeidet for hans løslatelse," sier Per Haakstad og nevner president, statsminister, fengselsmyndigheter, biskop, opposisjonspartier og frivillige organisasjoner i Sør-Korea, institutter, universiteter og organisasjoner i USA, Europa og Norden; norsk UD og den sørkoreanske ambassaden her i landet. AMNESTY NYTT

Hvem bør bli journalist?

"Den journalist som ikke har omsorgsevne, uansett hvor han eller hun er plassert i systemet, kan ikke bli en dyktig journalist," sier forfatteren (og journalisten) Arne Skouen.

"Den som ikke har noe på hjertet, som ikke brenner for noe, har ikke noe i journalistikken å gjøre." BERGENS TIDENDE

16 Aslaug Espe: «Internasjonalt Tro og lys-møte»

Fra 12.-22. juli møttes 400 delegater fra 75 ulike land til et internasjonalt møte i organisasjonen *Tro og Lys* i Quebec i Canada. Men hva er Tro og Lys?

Tro og Lys ble stiftet i 1971 av kanadieren Jean Vanier og den franske spesialpedagogen Marie-Hélène Mathieu. Jean Vanier hadde på dette tidspunkt allerede en spesiell erfaring med utviklingshemmede. Han hadde nemlig 7 år tidligere, i 1964, begynt et annet litt uvanlig prosjekt. Han kjøpte et lite hus i en landsby nord for Paris, hvor han flyttet inn sammen med tre utviklingshemmede menn. Dette skulle bli begynnelsen til *l'Arche*, små fellesskap der mennesker som er støtt ut av det menneskelige samfunn, kan få mulighet til å utvikle seg og også bli kilde til liv for andre.

Marie-Hélène Mathieu hadde også lang erfaring med mennesker med utviklingshemming og deres familier: Hun var spesialpedagog og grunnlegger av O.C.H. (Office chrétien des personnes handicapées), en kristen foreldreforening for funksjonshemmede barn i Frankrike.

Men hvorfor begynte de så *Tro og Lys*?

Historien om Loïc og Thaddée

I 1968, for 30 år siden, kontaktet et fransk ektepar, Gérhard og Camille, menigheten sin. De ville melde seg på en pilgrimsreise til Lourdes, en by i

Frankrike, der mennesker fra hele verden kommer for å be. De hadde 2 utviklingshemmede gutter, Loïc og Thaddée. De ville reise til Lourdes sammen med sine to sønner for å be Gud om hjelp til å klare det tøffe livet hjemme. I menigheten ble de møtt med spørsmålene: "Hvorfor vil dere ta med Loïc og Thaddée? De er annerledes. De vil ikke forstå noe av det som foregår. Dessuten vil de forstyrre alle de andre." De fikk ikke bli med på menighetens pilgrimsreise, men de dro likevel dit på egen hånd.

På hotellet i Lourdes fikk de et nytt sjokk. De fikk ikke spise sammen med de andre. De måtte spise på rommet sitt. Når de gikk rundt i Lourdes, kunne de høre mennesker si: "Når en har slike barn, burde en holde seg hjemme". Pilgrimsturen ble en enorm skuffelse.

Litt senere, i 1968, møtte Gérhard og Camille Jean Vanier og Marie-Hélène Mathieu. Da disse to hørte hvordan familien var blitt avvist i menigheten og i Lourdes, bestemte de seg for å gjøre noe. De begynte å tenke på å organisere en pilgrimsreise til Lourdes for mennesker som Loïc og Thaddée og for deres foreldre. De ville også invitere med venner slik at familiene slapp å være alene.

Valfarten til Lourdes i 1971 samlet 12000 deltakere, hvorav 4000 var mennesker med utviklingshemming. Deltakerne kom fra 15 ulike land. Det ble en viktig opplevelse. Det oppstod fellesskap. Det utviklet seg vennskap. Foreldre begynte å se at barna deres hadde verdi, kanskje hadde noe å gi andre. Et skritt ut av ensomheten. Men

hvordan kunne de ta vare på dette?

De som deltok, følte behov for å møtes også etter valfarten. Dette førte til at det forskjellige steder i verden ble dannet små grupper som bestod av mennesker med utviklingshemming, deres foreldre, søsken og venner. På denne måten oppstod *Tro og Lys*.

Tro og Lys begynte som en katolsk bevegelse. Etterhvert har det vist seg at det er behov for *Tro og Lys*-grupper innenfor andre kirkesamfunn og religioner. Vi har alle skjøvet ut de svake. *Tro og Lys* har gradvis oppdaget sitt økumeniske kall. Møtet i Canada representerte et gjennombrudd. Jean Vanier og Ruth Patterson, prest i den presbyterianske kirke i Nord-Irland, var hovedtalere under møtet. Deres hovedbudskap var at vi må oppdage det som forener oss, det vi har felles, det positive. Vi kan arbeide sammen, lytte til hverandre og oppdage troen i hverandre.

Ruth Patterson oppfordret oss til å gå dypere enn merkelappene protestant, katolikk, ortodoks... og oppdage vår dypeste identitet: hvem vi er i Kristus. Før vi tilhører et kirkesamfunn, tilhører vi Kristus.

Hva er så en *Tro og Lys*-gruppe?

En *Tro og Lys*-gruppe består av utviklingshemmede, deres familie og andre som ønsker å være deres venner. Gruppen består vanligvis av ca. 30 personer som møtes regelmessig, vanligvis minst én gang i måneden. Vi møtes for å dele livs- og troserfaringer, be sammen / feire messe. Vi avslutter alltid med et felles måltid og legger vekt på at våre møter skal ha preg av et festlig samvær.

Tro og Lys i Norge

Tro og Lys startet her i landet i 1990. Vi har i dag 2 grupper, ei som møtes i Ski i Akershus og ei på Lambertseter i Oslo.

Aslaug Espe - er spesialpedagog ved Ås kommunale voksenopplæring og arbeider med psykisk utviklingshemmede. I 1990 startet hun og hennes mann Tro og lys i Norge

Katolsk syn på Jerusalems fremtid

Jerusalems katolske patriark, Michel Sabbah, ledet nylig et symposium om de håp man fra katolsk side har for 'den hellige stads' fremtid. Hovedtaler under møtet var Vatikanets sekretær for forholdet til andre stater, erkebiskop Jean-Louis Tauran. Han understreket at Israels annekasjon av Jerusalem var "ulovlig", og krevde garantier for åpen adgang til byen.

Delegatene avla visitt hos både den israelske presidenten, Ezer Weizman, og hos den palestinske presidenten, Yasser Arafat. I et avsluttende budskap oppfordrer symposiet kristne, jøder og muslimer til "å samarbeide i all oppriktighet og med gjensidig tillit" for å sikre at Jerusalem blir en fredens by og et forsoningssted.

CATHOLIC HERALD

Sveits' biskoper: ikke samme feil omigjen!
"Vår generasjon må ikke gjøre seg til skyteskive for de samme bebreidelser som i dag rettes mot krigstidsgenerasjonen," heter det i en felles uttalelse fra de sveitsiske biskopenes høstmøte nylig. Biskopene er sterkt kritiske til planene om at Sveits skal ta imot færre flyktninger. Under den annen verdenskrig ble mange jøder avvist ved den sveitsiske grense og derved tvunget til å vende tilbake til nazistenes jødeforfølgelser.

THE TABLET

To av 'grunnleggerne' av Tro og lys: Jean Vanier med Loïc på fanget.

Vi er knyttet til den internasjonale Tro og Lys-bevegelsen. For tiden finnes det 1312 grupper i 87 ulike land på fem kontinenter.

Internasjonalt Tro og Lys-møte

Tema for møtet i Canada var: "Gå ut på dypet" og henspeiler på fiskefangsten i Lukasevangeliet, der disiplene, etter at de har strevd og ingenting fått, møter Jesus sine ord om å dra ut på dypet. Mange av delegatene som kom til det internasjonale møtet, kjente nok det samme. Vi har arbeidet hardt. Vi er slitne. Likevel møter vi oppfordringen:

Fortsett, gå videre, gå ut på dypet.

Av de 400 delegatene som deltok, var 35 utviklingshemmede. Norge hadde to representanter, Øyvind Monstad, som har startet Tro og Lys på Lambertseter (Oslo), og jeg, fra Tro og Lys-gruppen i Ski (Akershus) og ansvarlig for Tro og Lys her i landet.

Tro og Lys ønsker å hjelpe mennesker med utviklingshemming til å finne sin plass i kirken og i samfunnet. For å kunne følge dette kallet, behøver de ulike lands ledere å få opplæring ved å dele erfaringer med ledere fra andre deler av verden. De behøver å oppleve

fellesskap med andre og få hjelp og støtte til å fortsette sitt arbeid som ledere for Tro og Lys. Dette var hovedhensikten med det internasjonale møtet.

Høytidelig åpningsseremoni

Canada er kommet langt når det gjelder å integrere og respektere mennesker med utviklingshemming. I løpet av det ti dager lange møtet fikk vi noen små bevis på dette.

I forbindelse med åpningsseremonien søndag 12 juli deltok generalguvernøren for Québec, Mme Lise Thibault. Hun er selv fysisk funksjonshemmet og sitter i rullestol. Hun behøvde hjelp for å komme opp på scenen. Hun holdt et åpenhjertig foredrag om sin egen situasjon som funksjonshemmet og om Tro og Lys sin betydning i kirken og samfunnet, et foredrag som fikk tårene frem hos de fleste av deltakerne.

De viser oss Kristus

Vi er så vant til å tenke at vi skal gjøre noe for de svake. Samfunnet vårt og kirken er sterkt preget av denne tankegangen. I Tro og Lys oppdager vi mer og mer at de har noe å bidra med. Jeg vil illustrere dette med noen historier fra gudstjenestelivet i Tro og Lys.

To fedre - én historie

En mor forteller: "Vi deltok på en Tro og Lys-retrett i Alymer i Canada. En dag var vi med i gruppen som forberedte dagens liturgi. Vi ble enige om at vi ville mime historien om hvordan Jesus kalte sine disipler. Datteren vår, som er sterkt funksjonshemmet, og som ikke kan snakke, var Jesus. Siden hun ikke kan gå, måtte mannen min kjøre henne i rullestol. Både datteren min og mannen min hadde hvit alba (prestekjole) på seg. De gikk langsomt mellom benkeradene. Mannen min var min datters stemme: "Kom og følg meg!" En

Mange helgen- og saligkåringer

I de tyve årene Johannes Paul II har vært pave, har han foretatt hele 280 helgenkåringer og 805 saligkåringer. Det er ikke bare flere enn noen annen pave, men også flere enn samtlige helgen- og saligkåringer opp gjennom kirkehistorien frem til den nåværende pave tiltrådte sitt embede. CHRIST IN DER GEGENWART

Ny encyklika: om tro og fornuft

“Tro og fornuft er som to vinger, ved deres hjelp stiger menneskets ånd opp for å betrakte sannheten. Gud har lagt en streben i menneskets hjerte etter å lære sannheten og Ham selv å kjenne, slik at det ved å kjenne og elske Gud kan nå den fulle sannhet om seg selv.” Slik innleder pave Johannes Paul II sin nye encyklika “Fides et ratio”, Tro og fornuft, som ble offentlig-

gjort den 15. oktober. Det er neppe en tilfeldighet at paven har valgt nettopp forholdet mellom tro og fornuft som emne for denne encyklikaen, som kom samtidig med 20-årsmarkeringen for hans innsettelse som pave: filosofien har alltid stått Karol Wojtylas hjerte nær - og før han ble biskop i Krakow, var han professor i filosofi.

Encyklikaen, den trettende i rekken, er blitt svært godt mottatt på mange hold.

18

etter en stod opp og fulgte etter den tause Jesus.

Da messen var over, stod mannen min og datteren vår ved døren i sine hvite kapper idet folk gikk ut av kapellet. En ung far til et funksjonshemmet barn kom opp til dem, omfavnet mannen min og brast i gråt. Han holdt rundt ham og hulket. Jeg hadde aldri sett noe lignende. Det gjorde et sterkt inntrykk.

Etterhvert forstod jeg. To fedre med en felles erfaring hadde møttes. Den unge faren kunne trygt vise sin angst og smerte i armene til en annen far.

Gjennom en annen far og datter, ble han i stand til å se sitt barn i et nytt lys - i rollen som en som viser mennesker til Kristus.

Evangeliet ble levende

En annen episode fra vår norske gruppe viser også dette. Under ei gudstjeneste dramatiserte vi Jesu ord: “Kom til meg alle dere som bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile” Dramatiseringen var meget enkel. Noen utviklingshemmede sammen med en far, en mor og en venn kom langsomt gående inn i kirken. Alle bar en stein. Mens de gikk inn og la sine steiner ned foran alteret, ble teksten lest langsomt.

Kommentarer vi hørte etter gudstjenesten var: “Jeg gråt”. “Plutselig forstod jeg evangeliet”. “Da jeg så disse brukne kroppene komme med sin byrder frem til alteret, gråt jeg”. Evangeliet ble levende for oss.

Hvem er utviklingshemmet?

For første gang deltok utviklingshemmede på det internasjonale Tro og Lys-møtet. Tidligere har de deltatt bare på nasjonale møter og på sonemøter

(f.eks. nord-europeisk sonemøte). Vi tenkte at internasjonale møter ville bli for store: for mange mennesker og for mange språk å forholde seg til. Gradvis har det vokst frem et ønske om at utviklingshemmede også skulle delta på de internasjonale samlingene.

I år har vi fått erfare hva mennesker med utviklingshemming kan bidra med bare vi legger forholdene godt nok til rette. Det hadde foregått en grundig forberedelse i hvert enkelt land i lang tid før dette møtet. Vi har arbeidet mye med uttrykksformene, at vi ikke bare bruker verbale uttrykksmiddel. Vi hadde ulike verksteder med sang og musikk, mime, tegn/bevegelse/dans,forming osv.

Konklusjonen etter dette møtet er: Utviklingshemmedes nærvær beriker oss. De har f.eks. en spontan evne til kontakt og til å møte andre mennesker som de er, som hjelper oss såkalte “ikke-utviklingshemmede”.

En dag spiste jeg middag sammen med ei gruppe fra Slovakia. Gruppen bestod av en utviklingshemmet (ca. 20 år) og tre “ikke-utviklingshemmede”. Jeg forsøkte å snakke med dem. Det viste seg at de hverken kunne engelsk, fransk eller tysk. Kommunikasjonen ble vanskelig etter at vi hadde sagt hva vi het og hvor vi kom fra. Dette kunne vi klare ved hjelp av navnelappene våre. Etterpå spiste vi sammen i stillhet. Stemningen var litt anspent fordi vi ikke kunne snakke sammen. De speidet etter tolken sin, men han var ikke å se. Jeg satt rett overfor utviklingshemmede Patrick. Han virket helt ubekymret og spiste i vei. Etter en liten stund løftet han blikket, så meg rett inn i øynene og sa på engelsk: “Hello”. De andre be-

gynte å le. Patrick hadde brutt “isen” mellom oss. Vi kunne le sammen. Dagen etter satt vi også sammen. Patrick spiste i vei, så noe av maten havnet på mitt brett. Ei av jentene ba ham holde seg på sitt område. Han løftet hodet, så meg inn i øyne og sa: “Sorry”. Vi brast i latter. Patrick hadde igjen brutt isen mellom oss.

En annen episode viser også hvordan våre “spesielle” venner kan myke opp, gjøre oss mer menneskelige, åpne og spontane. Alle Tro og Lys-delegatene ble invitert på besøk til generalguvernøren i Canada. Vi fikk en hjertelig mottakelse. Der var vakter i stram “giv-akt” som ved slottet hjemme, men når våre spesielle venner kom på besøk, var det ikke alltid like lett å holde “fasaden”. Maureen, ei utviklingshemmet kvinne fra England, syntes det var underlig med disse stive og tilsynelatende livløse vaktene. Hun gikk bort til en av dem, tok ham på kinnet og spurte: “Er du levende?” “Det virket som vaktene aldri noensinne hadde fått et så direkte og vesentlig spørsmål. Han klarte ikke å skjule sin usikkerhet. Vaktene ved siden av, som virket litt mer avslappet hjalp ham: “Det er OK. Hun kan få lov til å ta på deg og stille spørsmål”. Til slutt klarte ikke vaktene, som var blitt “berørt”, å holde smilet tilbake.

Hvem er egentlig mest utviklingshemmet?

Interesserte kan kontakte:

Aslaug Espe
Skogfaret 10,
1430 Ås
tlf. 64 94 26 41

Paven oppfordrer bl.a. filosofien til på ny å ta opp store og sentrale filosofiske emner som livets mening, og han hevder med styrke at man ikke kommer utenom det kristendommen har å bidra med i den sammenheng.

St. Olav kommer med en nærmere presentasjon av "Fides et ratio" i et senere nummer.

Humor og/eller alvor

"Det er en misforståelse at humor og alvor er motsetninger. Derimot er det en nær forbindelse mellom dem," sier journalist Audun Stølås. "Mange av dem jeg kjenner som dype og tenkende mennesker, har humoren rett ved siden av alvorret."

Det som imidlertid er både humorens og alvorrets fiende, er sløvheten. Det ikke å våge å vise engasjement og følelser. Er ikke

det også kirkens største fiende?" spør Stølås. Som minner om at "hos mange av de gamle lekpredikantene hadde humoren en naturlig plass i forkynnelsen. Folk fikk le litt. Og humoren var ofte av det folkelige og saftige slaget. I våre dager har mye av humoren forsvunnet i en mer akademisk forkynnertradisjon."

BUDBÆREREN/FRIKIRKEN

Olav Egil Aune:

Fra bønnens brønner

- om lovprisning når man ikke gjør seg større enn et ord

Jeg sitter med en cd, hører den igjen og igjen, har gjort det hele denne høsten, kjenner at det er noe her som varer til evig tid, noe jeg tar med meg hvor jeg enn går. For tonene har forlenget seg i kroppen. Cd'en har jeg gitt videre. Den har denne merkelige evnen at utsetter du deg for den, blir den en del av deg.

Det er sjelden en opplever slikt. Karmelittnonnene i Tromsø har altså laget cd, de synger og spiller selv - gregoriansk, religiøse norske folketonar, Mozart, en salig blanding av skjønnhet og skjønnhet og skjønnhet som de henter opp fra bønnens brønner og deler der de står, ved kilden. Først svirer jeg rundt i egne tanker for å finne en forklaring, det må da være en FORKLARING! De synger vakker, men det er det mange som gjør. De synger uten festlige påfunn, jeg mener lyseblå harmonier og musikalsk flettverksarbeide slik det er så mye av for tiden. Men det er det da også mange som gjør. Så hva er det? Tenker jeg, og det daler inn i tankene en vakker historie - jeg aner ikke hvorfor akkurat nå, det er 20 år siden jeg møtte den - om den jødiske chassiden Moshe fra Kobryn, han sa: «Når du sier et ord foran Guds ansikt, så gå inn i ordet med alle dine lemmer.» Da var det en av tilhørerne som sa: «Hvordan er det mulig at et velvoksnet men-

neske kan krype inn i et lite ord?» Og Moshe fra Kobryn svarte: «Jeg snakker ikke om slike mennesker som tror at de er større enn et ord.

Større enn ord?

Så enkelt, antagelig. Det vi hører på denne cd'en, synges av kvinner som ikke tror de er større enn et ord. Da blir ordet stort. Det har med ærlighet å gjøre, enkelhet, naturlighet - en underlig ro foran Guds blikk som de avslappet deler med oss rastløse under den rause tittelen «La oss sammen prise Herren». Ikke med utropstegn etter Herren en gang. Dette Guds lys som mennesket tok med seg i dypet, i eksilet her i denne verden - eller som fulgte oss hit, det er det de og denne sangen minner oss om, at dette lyset er vår hemmelige nabo og følgesvenn her nede. Ingen kronglete teologi, bare

en grenseløs tillit til at det som åpenbares åpenbares, det som er skjult er skjult. Her. Tyngden i tilværelsen - deres, slik den også burde være vår - er søken og tillit, ikke svarene.

Var det ikke den hellige Teresa av Avila, nettopp henne - karmelittnonnens mor og reformator - som sa det da det var noe i Høysangen hun ikke fikk til å gå opp: «Jeg skjønner ikke hvordan det skjer, og det er meg en stor fest å ikke forstå det.»

Synger mysteriet

De synger mysteriet, disse nonnene. De «forstår» det ikke, de synger det. Slik åpner de ordet, lukker det ikke. Bønnene og lovprisningene - fra «Salve Regina» til «Herre jeg hjertelig ønsker å fremme din ære», fra romerbrevets «Hvem kan skille oss fra Kristi kjærlighet» til middelalderbønnen «Kristi sjel» og en moderne hjerteknusende utgave av «Maria, Regina mundi» - samler på et vis gnister av Guds hellige visdom som har falt ned i tomheten, løfter dem opp av avgrunnen og gir dem tilbake igjen til kilden de engang sprang fra. Dette kalles lovprisning. Det er dette vi får være med på.

La oss prise Herren

- Jesusanger, Mariasanger og moderne hymner.
Karmelittnonnene i klosteret Totus Tuus, Tromsø.

(Fåes: St. Olav Bokhandel, Oslo, el. direkte fra Karmel, Holtveien 38, 9012 Tromsø)

Pakistan:

fra nå av skal islamsk lov gjelde!

Hefig protest fra kristne, islamske og buddhistiske minoriteter til tross: Pakistans parlament har endret landets grunnlov og gjort den rettsforståelse man finner i Koranen og i Sunna, islamsk tradisjon og overlevering, til landets lov.

Lovendringene krenker rettsstatprinsip-

pet og er til skade for maktfordelingen i landet, påpeker de tyske katolske misjonsorganisasjonene Missio og Misereor. De beklager dessuten at den økende islamiseringen i landet leder oppmerksomheten bort fra den pakistanske regjeringens politiske og økonomiske svikt.

CHRIST IN DER GEGENWART

Østerrike: dialog om kirken og troen
Det har vært adskillig uro i den katolske kirke i Østerrike de siste årene, ikke minst på grunn av "Groër-saken": erkebiskopen av Wien som lenge nektet å svare på anklager om seksuelle misforhold, og til sist måtte tre tilbake. Bispekonferanse nye formann, biskop Johannes Weber av Graz, dro igang en innen-kirkelig dialogprosess. Oppsamlet kritikk ble luftet på møter og konfe-

20 Olav Müller ssc: «Håpets såkorn» av Henri J. M. Nouwen

Den nederlandske katolske prest og psykolog Henri Nouwen har en begeistret leserkrets verden over. Han har skrevet en rekke bøker om det åndelige liv. Håpets såkorn tar opp en rekke tanker behandlet i tidligere (dag)bøker, men nå med håpet som gjennomgangstema.

Ville jeg metodisk sette meg inn i systematikken i det åndelige liv, ville jeg foretrukket vår mer hjemlige Wilfrid Stinissen. Hos ham blir den hellige Ånds virke i sjelen beskrevet objektivt, saklig, uten forstyrrende elementer av personlige, subjektive bekjennelser. Når mange likevel foretrekker Nouwens stil, ville jeg tro det skyldes to ting:

* Som teolog vet han til fulle at nåden bygger på naturen og fullender denne. Som psykolog kjenner han sinnets naturlige irrganger, masker, løgner, fortrenghninger, instinkter, behov - alle de bevegelser i «kjødet» som står nåden imot, men lar seg forme av den. Det særegne med Nouwen blir da at han sjelden taler om åndelige ting uten å flette dem inn i kjøtt og blod. Det forhindrer at han tar av, blir fjern, abstrakt, utilgjengelig. Det gjelder også for denne boken. Guds Ånd fyller ham med håp for verden, nasjonene, egen person. Men vissheten om de psykologiske og moralske hindringer som gjennomgående forhindrer at håpet går i oppfyllelse, ligger som en smertelig undertone i alt han skriver.

* En annen ting som gjør Nouwen til en elsket forfatter er hans selverkjenning og ydmykhet. Han skriver aldri belærende «von oben herab». Han er ingen guru som med visshet om egen ufeilbarlighet gir svar på alle spørsmål. Han stiller seg nederst på

stigen; blottstiller sine sår og usikkerheter; forteller om angst og nederlag og et utrolig vankelmødig og uforutsigelig livsløp.

Slik blir han et bilde på det tyvende århundres rastløse, rotløse menneske, som stiller spørsmål, men sjelden får svar: «Hvem er jeg? Hvor kommer jeg fra? Hvor går jeg?»

I det ytre gjør han en lynkarriere: Etter å ha fått sin universitetsgrad i psykologi i hjemlandet, drar han til USA og blir invitert til å gjesteforelese i klinisk, utviklings- og pastoral psykologi, personlighetsteori og religionspsykologi. Han blir bedt om å skrive ned sine tanker, og er etter kort tid Amerikas mestselgende åndelige forfatter.

Men tilfreds er han ikke med sitt liv som foreleser ved universitetene. Ved Harvard blir han frastøtt av konkurransementaliteten, karrierejaget: «Det er ikke noe intimt sted, ikke noe hjem. Det er et sted for intellektuell kamp». Også utenfor universitetsmiljøet opplever han hvor rastløse, ensomme og ansente mange mennesker er. De føler seg overveldet av de krav som stilles til dem, få føler den indre fred og glede de lengter etter.

Han flykter til et trappistkloster i nærheten av New York. Blir som han selv spøkefullt sier «instant munk» i syv måneder. Han finner fred og finner det ikke, merker sin manglende evne og kall til å dele munkenes liv. Han tar til å gruble over lidelsen i verden, atom-

trusselen, fattigdommen, tortur av politiske fanger. Kanskje var det heller det han var kalt til: å leve og virke blant de fattige i Sør-Amerika.

Etter klostertiden drar han med stor ulyst tilbake til Yale: «Må jeg dra tilbake å undervise de velklede, velhusede og velernærte?» Hans kolleger ved universitetet tror han er gått fra vettet når han i 1981 kunngjør sin beslutning om å leve blant de fattige i Sør-Amerika.

Han slutter seg til Maryknoll-misjonærene i Lima, Peru. - Nye smertelige nederlag: Han får ikke den emosjonelle støtte han trenger fra sine medmisjonærer, blir utmattet, motløs, irritabel.

Han vender tilbake til USA og drar på lynrask foredragsturné til en rekke større byer for å informere amerikanerne om all den nød og urettferdighet som finnes i Nicaragua og Honduras. Korstoget utmatt ham fullstendig. Er han nå egentlig kalt til å frelse verden?

Han besøker sin gamle venn og åndsvenne Jean Vanier og hans l'Arche-fellesskap for psykisk handikappede i Frankrike for å hvile der i seks uker. For første gang i sitt voksne liv føler han at han er kommet hjem: «Denne tilværelsen uten konkurranse, sammen med psykisk handikappede mennesker, deres evne til å ønske meg velkommen uten tanke på navn eller prestisje, og deres stadige oppfordring til å 'kaste bort litt tid' sammen med dem, åpner et rom i meg som jeg ikke hadde hatt tid til før, et rom der jeg kunne høre Jesu milde oppfordring om å bli hos ham».

Senere blir han kalt til å være kapellan i Daybreak, et l'Arche-fellesskap i Canada. Der blir han til sin død. Hans spesielle ansvar er Adam, en mann på 25 år, en stum epileptiker, bundet til rullestolen. Han klær ham av og på, bader ham, mater ham, pusser tennene hans. - Han kommer til den overbevisning at de fattige, svake og handi-

ranser, arbeidsdokumenter ble skissert og dissekert. Også den omstridte bevegelsen "Wir sind Kirche" deltok, en bevegelse som samlet 500.000 underskrifter under et opprop om avskaffelse av prestenes plikt-sølibat, innføring av kvinnelige prester etc.

Foreløpig høydepunkt i denne "Dialog for Østerrike" var en konferanse i Salzburg i oktober med 280 representanter fra bispedømmer og kirkelige grupperinger.

Også "Wir sind Kirche" deltok, noe Troskongregasjonen i Roma først motsatte seg. Møtets arbeidsdokument hadde tre hovedpunkter: Spørsmålet om Gud ("Kalt av Gud til tjeneste for menneskene"), Kirke-reform ("Kirke - de troendes fellesskap"), Offentlig liv ("samfunnsmessige utfordringer"). Kjente temaer ble tatt opp i debatt og avstemninger: gifte prester, kvinnelige diakoner, likestilling for kvinner i

alle kirkelige strukturer, forholdet mellom Vatikanet og lokalkirken, nedbygging av "anti-romerske" holdninger ved å "være kirke på en annen måte", etc. Også samfunnsspørsmål som "beskyttelse av søndagen" og utviklingshjelp ble tatt opp.

Med andre ord: En lang temaliste for de østerrikske biskopenes interne møter. Eller, som biskop Weber uttrykte det: Nå gjelder det å gå videre på dialogens vei!

CHRIST IN DER GEGENWART

kappede har enestående åndelige gaver å dele med oss andre. De lærer oss at å være er viktigere enn å gjøre.

Hvorfor skildre en forfatterens livsløp når man anmelder hans bok? Fordi ord og liv går i ett hos Nouwen. Det meste som her er skrevet, er hentet fra hans dagbokopptegnelser. Vi finner tanker som er blitt til under de forskjellige faser av hans liv. De gjenspeiler utviklingstrinnet han befant seg på akkurat da. Slik får leserne i korte lysglimt gleden av å dele hans visjoner: om ord og stillhet, isolasjon og ensomhet, tro, håp og kjærlighet, Gud, Jesus og hans mor Maria, Kristi død, Kristi herlighet, mystikk i atomalderen o.s.v. .

Skulle man, etter å ha falt for mannens enkle stil og dype tanker, allikevel våge noen negative refleksjoner, måtte det være den vage mistanke man får at forfatteren oppsøker nødlidende mennesker vel så mye for sin egen skyld - for å teste sine reaksjoner når han møter dem og la disse reaksjonene få terapeutisk tilbakevirkning på eget liv, som for deres egen skyld - yte hårdt tiltrengt hjelp kun fordi de trenger det. - Så en annen ting: Dagbokopptegnelser skjer gjerne om kvelden før man stuper dødstrett til sengs. Det kan være årsaken til at Nouwens tanker ikke alltid er like klare. Nedtegnelsene virker noen ganger som kodespråk for subjektive erfaringer vi ikke alle har erfart på samme måte.

For mange av hans lesere er det kanskje nettopp dette ufullendte - tankene til et menneske i stadig utvikling, som kjemper, taper, bekjenner ydmykt sine feil, reiser seg med Guds kraft og famler seg videre på sannhetens tornefulle vei - som fengsler. Boken er verd å lese for alle oss som sitter litt utrygt i sadelen.

Henri J. M. Nouwen
HÅPETS SÅKORN
St. Olav Forlag
Oslo 1996

Hjelp Fransiskanersøstrene i Assisi!

For åtte hundre år siden forkynte Frans av Assisi for sine samtidige evangeliet om tro, kjærlighet, fattigdom og glede. Selv om dette er lenge siden, taler hans budskap og eksempel fortsatt sterkt til menneskene. I løpet av de senere tiår fremstår Frans mer og mer som en samlingsskikkelse for vår tids utfordringer: fredsarbeid, naturvern, økumenikk og dialog med verdens religioner. Assisi er blitt et senter hvor ikke bare troende fra ulike kirker, men også fra forskjellige religioner, møtes i bønn og forsoning, i Frans' ånd.

Høsten 1997 ble Assisi, som det øvrige Umbria, rammet av jordskjelv med tap av menneskeliv og ødelagte hjem, gudshus og kunstsatter. Idag er Assisi på bedringens vei, men fortsatt preges byen av tragedien. Basilikaen med Frans' grav restaureres nennsomt, mens andre institusjoner bare er fraflyttet. Skadene gjør dem utrygge, og penger mangler til nødvendige reparasjoner.

Vi som undertegner dette brevet, har ett trekk felles: Vi er grepet av Assisi. Vi vet at vi ikke kan bidra vesentlig til de store kirkers og klostres istandsettelse, og har istedet valgt å hjelpe en liten institusjon som lett forsvinner blant de ruvende og kjente: St. Anthony's Guest House, som drives av amerikanske og italienske fransiskanersøstre. Klostret ligger rett overfor Klarakirken, og har vært et godt sted å være for pilegrimmer og besøkende fra Norge.

I det lille klosterkapellet har flere av oss kunnet følge søstrenes egne gudstjenester, og delta i andre kirkesamfunns feiringer der. Økumenisk åpenhet, fransiskansk enkelhet og gjestfrihet har gjort dette til vårt hjem i Assisi. «Broder Jordskjelv», som søstrene kaller ulykken, har påført klostret store skader. Idag bor tre søstre i et frittstående garasjebygg, lever på et eksistensminimum og er bekymret for vårt felles hjem. Støtten og bidragene de håpet på fra venner i USA er uteblitt, og det er med tomme hender de forsiktig lanserer seg i det kostbare, men helt nødvendige reparasjonsarbeidet. De trenger vår hjelp.

Halvor Bergan - Arne Borgen - Kari-Mette Eidem - Svein Ellingsen - Bjarne Falkanger ofm - Karl Gervin - Berit Lånke - Halvor Moxnes - Tarald Rasmussen - Eyvind Skeie - Jorunn Wendel - Tordis Ørjasæter - John Edgard - Laila Kollum - Else-Britt Nilsen.

Oslo, november 1998

Bidrag kan sendes over bankgiro: 1720.21.62819

«Assisi»
v. Laila Kollum
Hedmarksgt. 10 d
0658 OSLO

Eller direkte til søstrene:
Franciscan Sisters of the Atonement
St. Anthony's Guest House
Via Caleazzo Alessi, 10
I - 06081 ASSISI

Kontaktperson: Else-Britt Nilsen op, Katarinahjemmet, Majorstuveien 21 b,
0367 Oslo - Tlf: 22 60 13 70 - Fax: 22 60 84 34.

Karmelittmunk ny svensk biskop
Karmelittmunken Anders Arborelius blir ny biskop i Sverige. Utnevnelsen skjedde 18. november, samtidig med at paven innvilget biskop Hubertus Brandenburg, som nylig fylte 75 år, avskjed; katolske biskoper trer normalt tilbake ved fylte 75 år, med mindre paven av spesielle årsaker ber dem bli værende i embedet.

Den nye biskopen er 49 år gammel, født i Italia av svenske foreldre, men oppvokst i Lund. Han konverterte som ung til den katolske kirke og gikk som 22-åring inn i karmelittordenen. Han studerte filologi i Lund og har en fil.mag.-grad derfra. Videre studier omfatter teologi og filosofi i Brugge, Belgia, og Roma, hvor han tok teologisk lisensiatgrad ved karmelittenes universitet Teresianum. I 1977 avla han sine evige

løfter i karmelittordenen; to år senere ble han vigslet til prest av biskop Brandenburg. Siden 1989 har han tilhørt karmelittklostret i Norraby i Skåne. Arborelius blir den syvende katolske biskop i Sverige siden reformasjonen og den første som er svensk. Sverige har også en hjelpebiskop, William Kenney, 52 år og opprinnelig engelsk.

Det er ikke første gang paven utnevner en kontemplativ munk til biskop i et nordisk

22 Asias biskoper i Roma: Overraskende selvbevisste!

I mai i år møttes representanter for Asias bispekonferanser til synode i Roma; St. Olav har brakt notiser og referater samt en artikkel av en ledende indisk teolog om noen av de utfordringer kirkens forkynnelse står overfor i Asia. Hvorfor mer stoff om synoden - så langt på etterskudd?

Fordi Georg Evers' artikkel (fra Herder-Korrespondenz 7:98 og nå endelig oversatt, noe forkortet) gir viktig innsyn både i synodefedrenes syn på kirkens oppdrag i asiatiske sammenheng og i dragkampen mellom biskopene og den romerske kurie. Sjelden har spenningen mellom sentrum og periferi og mellom byråkrati og levende virkelighet kommet så klart til uttrykk ved en synode.

Kritikk fra flere hold før synoden tok til: for kort forberedelsestid for en synode som skulle dekke et så stort og variert geografisk område der kirken stilles overfor svært så ulike utfordringer i de enkelte land. At synoden fant sted i Roma, ble akseptert med relativt liten motstand: Man tok til etterretning at kollegialiteten med Peters etterfølger kom best til uttrykk i Roma. 248 personer deltok, det store flertall biskoper, hvorav 73 deltok i kraft av sitt embede, 88 var valgt av nasjonale bispekonferanser, og 23 utnevnt av paven: dertil 18 eksperter, 40 "auditores" og seks delegater fra andre kirkesamfunn.

Synoden ble avviklet etter "velprøvet mønster", ifølge kardinal Jan Schotte fra Sekretariatet for bispesynoder: maks. åtte minutters taletid pr. biskop og ingen tematisk koordinering av talelisten. Et nærmest svimlende opplegg der situasjoner og problemer innen kirke og samfunn i Asias mange land ble presentert på rekke og rad. De temaer som oftest ble berørt, var interreligiøs dialog, økumenikk og asiatisk spiritualitet (43 innslag), deretter fulgte inkulturasjon, kirken som fellesskap og kollegialitet (41), "opsjon for de fattige" og globalisering (33) og legfoket i

kirken (29). Etter de mange innleggene fulgte diskusjoner i 11 arbeidsgrupper som munnet ut i 59 forslag om punkter til det postsynodale dokument paven skal utarbeide sammen med 15 biskoper, hvorav tre oppnevnt av paven selv. Dokumentet ventes å bli ferdig i 1999.

Kurien som regissør

Mange biskoper kritiserte kuriekardinalenes oppførsel: Mens paven var til stede ved nesten alle plenums møtene, viste kuriekardinalene seg kun når ordet var deres, og så forsvant de igjen. Enkelte kuriekardinaler forsøkte å presse tematiske tyngdepunkter på arbeidsgruppene og styre debatten - noe som vakte kritikk. Et eksempel: Da kardinal Trujillo (Det pavelige råd for familien) fremførte kirkens velkjente syn på ekteskap og familie, avbrøt en av biskopene ham og spurte om det ikke ville være interessant for en kuriekardinal å høre hva asiatiske biskoper hadde å si om hvordan forholdene er for ekteskap og familie i deres respektive land. Hvorpå kardinalen stort sett forholdt seg taus.

De spørsmålene Sekretariatet for bispesynoder hadde forberedt for arbeidsgruppene, ble stort sett ikke godtatt og

"gjennomarbeidet" i den form de ble fremlagt. Ett av spørsmålene lød: "Hvordan skal kirken forholde seg til uortodokse teser hos enkelte teologer omkring Jesu guddom og hans frelsesverk?" Enkelte biskoper fastslo lakonisk at slike teologer kjente de ikke til i sine land.

Bestrebelsene fra enkelte særdeles pavetro synodefedre på å flette inn flest mulig pavesitater i "forslagene" og synodens sluttbudskap, ble møtt med et ironisk motforslag: Få tekstene fra Afrika-synoden frem på skjermen, og ved bestemte stikkord som "ungdom", "inkulturasjon" etc. erstattes "afrikanisk" med "asiatisk" via "erstatt-knappen" på computeren.

Kuriens forslag til arbeidsdokument, *lineamenta*, hadde høstet adskillig motbør under høringsrunden: "for lite asiatiske", for lite innrettet mot de faktiske forhold. Det endelige arbeidsdokument rettet opp mangt her. Men under synoden forsøkte den romerske kurie, og da særlig kardinal Tomko (Kongregasjonen for folkenes evangelisering), å få *lineamentas* temaer og tyngdepunkter sentralt plassert på listen over forslag som skulle videre til paven, temaer som Jesu posisjon som den eneste forløser, misjonsoppdraget og evangelisering fremfor dialog. Rådet for asiatiske bispekonferanser (FABC) har en annen teologisk metode enn Vatikanet: FABC bruker analyse av saksforholdene som grunnlag for sine teologiske utredninger, mens Romas klassiske metode er å utarbeide allmenne utsagn ut fra på forhånd gitte prinsipper, og så formulere postulater om hvordan den konkrete virkelighet skal endres. Mangt om asiatiske forhold ble offer for "redigering" underveis og kom ikke med blant forslagene til synodedokumentet. Ved temaet "fornylelse av klosterlivet" f. eks. ønsket biskopene at det skulle stå "klostre og ashrams" (hindisk for klosterfellesskap), men "og ashram" falt ut

land: I 1962 ble cisterciensermunken John W. Gran biskop i Oslo, og den danske benediktiner Theodor Suhr var biskop i Danmark fra 1937 til 1864.

Da biskop Brandenburg, som er født i Tyskland og i en periode var hjelpebiskop for Hamburg og Schleswig-Holstein, overtok som biskop i Stockholm i 1978, hadde Sverige 83.000 registrerte katolikker: I dag er tallet 165.000 fordelt på 39 menigheter.

Demokratiet interesserer ikke!

Ifølge en undersøkelse som Sosialvitenskapelig Forskningscenter Berlin-Brandenburg har foretatt, bekjenner bare hver tredje unge voksne (mellom 18 og 27 år) i den tyske delstaten Sachsen-Anhalt seg uten forbehold til demokratiet. En tredjedel av de spurte er for at "en sterk mann" skal ta makten. Den høyreekstremistiske kjernen utgjør imidlertid kun tre prosent av de unge.

CHRIST IN DER GEGENWART

Havana: alt ved det gamle?

Ikke lett for katolske studenter på Cuba: Landets lover forbyr dem å delta i religiøse møter, og det er forbud mot religiøse bilder eller kors på veggene i studenthyblene. Studentene får heller ikke ha kors om halsen eller rosenkrans i lommen. Kirkens ledere trår forsiktig i saken: De ønsker ikke å ødelegge den skjøre dialogen med regimet - en dialog de håper etterhvert vil føre til mer frihet og respekt for menneskerettighetene.

CATHOLIC HERALD

under redigeringen. Nok et eksempel: Det er ikke det samme å omtale Jesus som "lærer og guru" eller bare som "lærer".

Den taiwanske kardinal Paul Shan understreket i sitt innlegg at synoden måtte fokusere på "å erkjenne den Hellige Ånds nærvær som Jesus Kristus åpenbarer i den asiatiske virkelighet". Og dette må kirken gjøre ved "ydmykt å dele de asiatiske folkeslags livserfaring og ved tjenende nærvær for alle". Kirken må ikke opptre som en fremmed "i fremmed organisatorisk og kulturell, liturgisk gevant", men gjøre "de asiatiske folks gleder og håp, sorger og engstelser" til sine.

De japanske biskopene beklaget mangelen på følelse og innfølingsevne i kirkens forkynnelse i Asia. "Vi behøver ikke lete lenge etter grunner til at kristendommen ikke har lyktes særlig i Asia. Trass i mange oppfordringer om inkulturasjon, synes normene for det kristne liv, den kristne disiplin og den teologiske ortodoksi fremdeles å være Vestens." Også andre japanske biskoper understreket at for japanerne står kristendommen som et fremmedlegeme, og de krevde bl.a. en spiritualitet som i sterkere grad understreker gudsbildets feminine sider.

Inkulturasjon og desentralisering

Mens vestlig teologi og spiritualitet er "hodetung", står kontemplasjon, stillhet, enkelhet og måtehold sentralt i Japan. Kirkens teologiske språk, liturgi og oppbygning og rytme, katekesen og forkynnelsen har vestlig karakter og treffer ikke hjertene hos de japanere som søker etter åndelige verdier. Hvis Kristus holdes frem som en åndelig lærer som jevner veien for frihet, løsrivelse og tilgivelse, vil han også kunne finne en plass i japanernes hjerter, mente biskopen av Nagoya. Også representanter for andre bispekonferanser understreket betydningen av inkultur-

asjon for de asiatiske lokalkirkers virke. Kirken er og blir et fremmedlegeme for Asias mennesker. Asias misjonshistorie viser at misjonsarbeid ofte har vært knyttet til vestlige kolonimakter, en belastning som gjør at kirkene i Asia ikke ses som asiatiske.

Den indonesiske bispekonferanse tok til orde for et nytt grunnlag for forholdet mellom Vatikanet og de asiatiske lokalkirkene. Kan vi tenke oss opprettelse av nye patriarkater, en radikal desentralisering av den latinske ritus med en rekke lokale riter i Asia som resultat? Kirken er ingen monolitisk pyramide, men et fellesskap av lokalkirker; biskopene må ikke behandles som filialbestyrere som kun skal sette i verk forordninger fra sentralt hold. Lokalkirkenes autoritet må styrkes f.eks. ved valg og utnevning av biskoper og i forhold til presteutdanning og geistlig disiplin. Vatikanets nei til presteavgift av *virī probati*, velegnede gifte menn, gjør at mange faktisk utelukkes fra jevnlig nattverdfellesskap.

Andre biskoper pekte på at romerske instanser beskjærer lokalkirkenes ansvarsområder. Formannen i den indiske bispekonferanse påtalte at Roma bl.a. overprøver liturgi-oversettelser til asiatiske språk: Kompetansen og ekspertisen her ligger åpenbart på lokalplanet, ikke hos prestestudenter eller andre som mer eller mindre tilfeldig oppholder seg i Roma. Også biskopene fra Japan og Indonesia ønsket slutt på slik overprøving.

Religionsdialog

Knytt an til det humane i asiatisk tenkesett og trekk frem den Hellige Ånds virke blant menneskene, folkeslagene, i religionene og kulturene, var de indonesiske biskopenes råd for evangelisering. Legg vekt på asiatiske verdier som solidaritet, samhörighet og livet i storfamilier: Det er viktig for kirkene i Asia å utvikle en fellesskapsteologi som er

mest mulig åpen overfor utenforstående. Mange biskoper støttet "det gradvise prinsipp" både innen forkynnelsen og i den inter-religiøse dialog. Med andre ord: Begynn ikke med Jesus som den eneste forløser, men bearbeid marken og gå langsomt frem med å vise hele mysteriet ved Kristi person og kall. Særlig viktig er det å ta utgangspunkt i den annens religiøse erfaringer og knytte an til dem. Læren om Kristus lar seg ikke formidle "ovenfra ned", erklærte kardinal Shirayanagi av Tokio. Han har 35 års erfaring med inter-religiøs dialog.

Vatikanets trang til å regissere viste seg også ved denne synoden i form av hemmeligholdelse og hemmeligstemping, til tider inntil det komiske, på alle nivåer. Alle innlegg i synodeaulaen samt uttalelsene i arbeidsgruppene, listen over forslag til paven (selv antall forslag!) og mangt annet var offisielt stemplet "sub secreto". Et 200-siders "vademeum" (skikk og bruk) for synodedeltakere) utarbeidet av Sekretariatet for bispesynoder, foreskrev inn i minste detalj hvordan man skulle forholde seg, og hvordan de skulle kle seg ved bestemte anledninger; innlegg under synoden var automatisk å anse som "synodens eiendom" og kunne ikke offentliggjøres av "innleggeren" selv.

En suksess - for hvem?

Det halvoffisielle nyhetsbyrået *Fides* kalte synoden en stor suksess og siterte kardinal Schotte: "Et foretagende som først syntes umulig, men som til sist ga gode resultater." Første punkt på forslagslisten til paven er "Jesus som den eneste forløser for alle folk", med inkulturasjon på annenplass. Og ifølge *Fides* fikk man under synoden ryddet av veien alle vanskeligheter omkring "eneståenheten" ved frelsen i Kristus. *Fides'* fremstilling motsier mangt av det biskopene sa i synodeaulaen og arbeidsgruppene: Der stod spørsmål om

Klart for kloster på Tautra

Som St. Olavs lesere vil kjenne til, har det lenge vært planer om et kvinnelig cistercienserkloster på Trautra ved Trondheimsfjorden, hvor det i middelalderen fantes et cistercienserkloster. Et forsøk på en klosterdannelse for noen år siden ble av forskjellige grunner lagt på is, men i våres ble det klart at cistercienserklosteret Our Lady of Mississippi i Dubuque, Iowa, USA, støtter

Tautra-planene og vil sende søstre dit. Nå er forhandlinger om innkjøp av eiendom tvers over bukta fra Klosteruinene gått i orden. "Når klosterkirken en gang står ferdig, vil man kunne skimte Klosteruinene fra den nye kirken," heter det i brev fra "Støttegruppen for opprettelse av Cistercienserkloster i Midt-Norge". Gruppen har i flere år støttet klosterplanene gjennom bønn og innsamling av midler. (Adressen

er: "Støttegruppen for Mariaklosteret", c/o Hege Hestnes, Gamle Kongevei 65, 7043 Trondheim.

I første omgang flytter seks søstre i løpet av våren inn på Tautra: fem søstre fra Our Lady of Mississippi, de lærer seg for tiden norsk, og én norsk fra klosteret i Laval, Frankrike: sr Ina Andresen. Om et år kommer antagelig nok en norsk søster: sr Hanne-Maria Berentzen, som i disse dager

24

desentralisering, inkulturasjon og interreligiøs dialog mer i sentrum.

Er det grepet ut av luften når det mumles om at kontinentalsynodene er en slags romersk reaksjon på de kontinentale bispekonferansers arbeid: Man ønsker å beskjære dem så meget som mulig? Tidligere så romerske instanser noe skjevt til sammenslutninger av bispekonferanser fordi kirkeretten ikke opererer med slikt. De to sammenslutningene som har fått mest betydning for lokalkirkene, er den latinamerikanske bispekonferanse, CELAM, og den asiatiske, FABC. Helt siden etableringen av nasjonale bispekonferanser ser man i Roma noe skjevt på fremveksten av mellominstanser mellom paven og kurien på den ene side og lokalbiskopene på den annen. Kontinentale bispekonferanser kan bli en slags "nye patriarkater" og, qua mellominstanser, kreve medbestemmelse ved bispeutnevnelser, meglerfunksjon ved teologisk uenighet etc.

Også representatene for andre kirkesamfunn fikk sin tilmålte tid i synodeaulaen. Blant disse "fraternales delegater" var den indonesiske protestantiske pastor *Agustina Lumentut*: Hun pekte bl.a. på at selv om hun for tiden var prest i et lite sogn på landet, hadde hun åtte år som stedfortredende president i det indonesiske kirkerådet bak seg, en posisjon som fra katolsk hold vel ville blitt gitt til en biskop. Hun var forbauset over at kvinners rolle i kirken kun forekom under stikkordet "legfolk" i lineamenta; av egen erfaring var hun overbevist om at kvinner også er kalt til vigslet pastoral og sakramental tjeneste i kirken, noe den katolske kirke ikke godtar; hun håpet imidlertid at dialog ville muliggjøre dypere felles forståelse for Guds vilje i dette spørsmålet. Karakteristisk nok manglet denne passasjen da teksten ble frigitt for pressen. Pastor Agustina høstet etter sigende stort bifall for sitt innlegg.

I sitt avsluttende "budskap" betegner deltagerne synoden som et positivt tegn på kirkens levedyktighet i Asia og en historisk begivenhet som vil gi nye impulser til det kristne liv. De beklager manglende respekt for menneskerett og menneskeverd i mange asiatiske land og krever allmenn ettergivelse av gjeld i år 2000. Synoden ber kirkene i vest om "solidaritet med Asias fattige", men peker også på de store åndelige verdier i asiatisk religiøs tradisjon.

Det viktigste ved synoden, kirkepolitisk sett, var nok at biskopene selv, til dels til sin egen overraskelse, klart fikk erfare styrken i den enhet og det fellesskap de har bygget opp i de 25 årene FABC har bestått. Også kuriekardinalene tør ha vært overrasket over biskopenes selvbevissthet og åpenhet; det heter seg at kardinal Tomko var forbauset over at de asiatiske biskopene kjente hverandre personlig. Synodens betydning ligger, ifølge FABCs sekretær, erkebiskop *Cruz*, i at de asiatiske biskopene lyktes med å artikulere sine forestillinger om en annen måte å være kirke på. På usedvanlig klar måte tok biskopene til orde for en kirke som er desentralisert, og hvor fellesskap og deltagelse er selve hjertet.

Det var i det hele tatt overraskende for mange at nettopp de asiatiske biskopene opptrådte så selvbevisst og uttrykte seg så klart og entydig - man hadde ventet seg mer fornem tilbakeholdethet. I så måte skilte Asia-synoden seg klart ut fra de forutgående kontinentalsynoder.

Leserbrev:

Når midlet helliger hensikten

Jeg leser i siste nummer av St. Olav Tidsskrift en anmeldelse av en bok om Billings metode - som skal være en såkalt naturlig fødselsregulerende metode. Verdibørsen i NRK's P2 lørdag 07.11.98 omtalte også denne boken, og understreket at den er kommet ut på det *katolske* St. Olav Forlag.

På bakgrunn av Kirkens (den katolske) forbud mot bruk av prevensjon, jfr. *Humanae Vitae*, ser det ut til at dette skillet mellom kunstige (kjemiske og fysiske) og "naturlige" prevensjonsmidler er blitt en del av Kirkens offisielle lære (forhåpentligvis ikke som en av trossannhetene). Men uansett, når det saken gjelder er å unngå et uønsket svangerskap, kan man jo spørre seg om midlet i dette tilfellet helliger hensikten.

Jeg kan forstå det om Kirken hevder et absolutt forbud mot å forhindre et seksuelt samliv fører til svangerskap, ut fra et prinsipp om at menneskene ikke i noe tilfelle har rett til inngripen i Guds skaperverk, det være seg ved bruk av prevensjon, abort eller euthanasi. Et slikt prinsipp måtte så det enkelte menneske forholde seg til ut fra sin egen samvittighet. (En annen sak er at Gud har innrettet sitt skaperverk, mennesket, så viselig at det er mulig å gripe inn i naturens gang ved f.eks. kondomer, piller, spiraler m.v. Så kan man jo spørre seg om hvorvidt det er en synd å benytte seg av de muligheter Gud har gitt mennesket).

Men det som forundrer meg når det brukes ressurser på å informere katolikken her i Norge om den såkalt naturlige Billings metode for å unngå svangerskap, er det skillet som settes mellom den ene eller den andre måten å forsøke å lure naturen på. Det virker som om det gamle utsagnet om at hensikten helliger midlet, her er snudd på hodet.

Rønnaug Aaberg Andresen

avlegger sine evige løfter i abbediet i Wrentham i Massachusetts, moderklosteret til *Our Lady of Mississippi*.

Leder for den nye grunnleggelsen blir sr. Rosemary fra Dubuque, som i sommer besøkte Norge og bl.a. deltok sammen med biskop Georg Müller i et åpent møte på Tautra for å svare på spørsmål fra lokalbefolkningen.

Første nuntius fra Afrika

For første gang i historien har Vatikanet utnevnt en afrikaner til apostolisk nuntius: Erkebiskop Augustine Kasujja, som er ugander, er utnevnt til pavelig sendemann i Algerie. Hele 16 biskoper og over 100 prester samlet seg nylig i katedralen i Kampala for feire utnevnelsen. Erkebiskopen av Alger, Henri Tessier, som også var til stede,

sa at utnevnelsen bringer "trøst og oppmuntring" for den lille, utsatte gruppen katolikker i Algerie.

Erkebiskop Kasujja, som er en veteran blant kuriens diplomater, har tjenestegjort i Haiti, Bangladesh, Portugal, Peru og Trinidad.

KATHPRESS

Den nordiske bispekonferanse:

"Vern om livet" høyt oppe på rikholdig dagsorden

Den nordiske bispekonferanses høstmøte ble i år ledet av stedfortredende formann, biskop Hubertus Brandenburg av Stockholm; konferansens formann, biskop Paul Verschuren av Helsinki, måtte i høst, dessverre, trekke seg fra sitt embede og andre verv grunnet alvorlig sykdom.

Høyt oppe på dagsordenen stod det påbegynte hyrdebrevet "vern om livet". Et hyrdebrev om u-landenes tyngende gjeld er også under utarbeidelse; biskopene vil kontakte sine respektive lands finansministre med bønn om handling. Den kommende bispesynode om Europa i september/oktober neste år stod også på programmet, hjelpebiskop William Kenney blir Nordens representant.

Københavns biskop emeritus, Hans Martensen s.j., informerte om den felles luthersk-katolske erklæring om rettferdiggjørelsen. Uklare avsnitt til tross: Biskopene håper Vatikanet snart vil underskrive erklæringen. Andre punkter i den økumeniske dialog, som i det siste særlig har belastet samtalen på svensk grunn, ble også tatt opp: "lederembedet" i kirken og homoseksualitet. Nye kateketiske retningslinjer fra Roma gjør at de nordiske retningslinjer må endres, og biskopene ber de lokale kateketiske sentre bidra med å utarbeide grunnprinsipper; praksis skal gi spillerom for lokale forhold og muligheter. Biskop Gerhard Schwenzer rapporterte fra konferanse om ungdomspastoral; biskopene ber våre hjemlige ungdomsorganisasjoner om å ta del i forberedelsene til Verdensungdomstreffet i Roma i år 2000.

Biskop Brandenburg, som deltok i Den 4. verdenskongress for pastoral omsorg for migranter, understreket at inn- og utvandringsproblematikken er høyaktuelle på verdensbasis, og sannsynligvis vil være det i lang tid fremover. Biskopenes vårmøte 1999 blir på Magleås ved København.

Finnland:

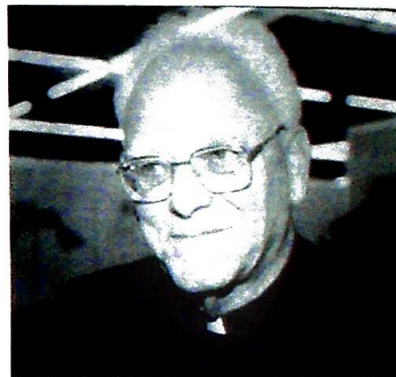
En biskop tar avskjed

Paul Verschuren, biskop av Helsinki og formann i Den nordiske bispekonferanse, er alvorlig syk med leukemi og trer tilbake. Verschuren, som er 73 år gammel, ble koadjutor-biskop i 1964 og fikk det fulle biskoppelige ansvar i 1967. I et brev til Finlands rundt 7000 katolikker skriver biskopen: "Som dere kanskje allerede vet, har paven fra og med 18. september fritatt meg for mine oppgaver som stiftets biskop. Jeg skal forklare hvorfor jeg har bedt paven om dette. Jeg gjør det ved hjelp av to sandalpar. Det første treffer vi på i det gamle testamente, det andre i det nye.

Men først vil jeg av hele mitt hjerte takke alle dere som ber for meg og gir meg bevis på deres kjærlighet og støtte. Det er en stor rikdom å tilhøre kirken, å få føle seg som medlem av fellesskapet på en ny måte, få oppleve på en dypere måte at jeg gjennom Kristus er medlem av Guds familie og et av kirkens lemmer. I Gud bærer vi hverandre. Jeg er ikke alene.

Da jeg fikk diagnosen på min sykdom, ble jeg sjokkert og lei meg. Jeg innrømmer at jeg også har grått, for jeg elsker livet og min oppgave. Men deres nærhet gjennom gode ønsker og bønner har hjulpet meg til å gjenkjenne at 'alt kommer fra Gud Fader, og at det er til ham vi er på vei'.

Bibelens to sandalpar har fått meg til å meditere. Det første paret hører sammen med Moses' syn i ørkenen. Da han så den brennende busken, og ville undersøke den, hørte han Guds røst som oppfordret ham til å ta av seg sandalene. Når man nærmer seg Guds herlighet og kjærlighet, bør man ta av seg skoene. Jeg opplevde at min tid var kommet da jeg med større beslutsomhet burde ta av meg skoene for

Biskop Paul Verschuren.
Foto: Knud Helsted Kluge.

å kunne være rede til å se den brennende busken. Man bør også ta av seg sandalene for å ta på seg et par nye. Om det beretter det nye testaments lignelse om faren og hans to sønner

Da den yngste sønnen trett og såret vender tilbake fra verden til sin fars favn, gir faren ham nye sandaler for den kommende festen. Jeg håper jeg skal få være være som den sønnen.

Jeg opplever at jeg er i et stadium mellom de gamle og de nye sandalene. I dette stadium må jeg avstå fra min oppgave som biskop, en beslutning som smerter, men som er viktig og fornuftig. Jeg gjør det av kjærlighet til bispedømmet, som jeg ikke lenger kan tjene slik det kreves. Jeg gjør det også for å kunne gi tid og oppmerksomhet til min sykdom, som nå er min oppgave, og til døden, som for oss alle er porten til evigheten. (-)

Jeg tenker på dere med kjærlighet og ber at vår Herres Jesu Kristi Gud, herlighetsens Far, skal gi dere visdommens og klarsynets ånd slik at dere kan lære Ham å kjenne, og at han skal opplyse deres indre øye så dere kan se hvilket håp Han har kalt dere til, hvilken utrolig rik arvelodd Han gir dere blant sine hellige, og hvor grenseløs hans kraft, som virker i oss troende, er."

“St. Olav”

ønsker alle sine lesere og velgjørere
og alle andre som på forskjellig vis har bidratt til at
bladet har nok en årgang bak seg
en gledelig jul og et velsignet nytt år!

Omkring helgenkåringen av Edith Stein
“Jeg tror mange jøder fremdeles ser denne
helgenkåringen som forsøk fra vår side på å
ta over Holocaust. . . og mange jøder føler
at den som går over til en annen religion,
forråder den jødiske religion,” sa kardinal
Edward Cassidy i forbindelse med hel-
genkåringen av den jødisk-fødte filosof og
Auschwitz-martyr Edith Stein.

26

Kunst- industrimuseet i Oslo St. Olavsgt. 1

Rett ovenfor St.Olav kirke, i gaten med samme navn, ligger dette spennende museet fylt med kunstgjenstander fra så vel fortid som nåtid. Her kan man vandre gjennom saler fylt med de vakreste møbler, drakter, glass, sølv,

fajanse og tre. Blant høydepunktene er den keiserlig Mingvasen fra 1400-tallet, Baldisholteppet fra ca. år 1200, Nøstetangen-glass, Herrebø-fajanse, Kongelig norsk draktgalleri og moderne norsk kunsthåndverk og design.

“Baldisholteppet” - et av de ytterst få billedvepper i gobelinteknikk som er bevart i Europa fra 1100-1200-tallet, og det eneste i sitt slag i Norden; et klenodium også i internasjonal sammenheng.

Den for mange kjente og kjære katolske kunstner, Hermann Bongard, har satt spor etter seg også på Kunsthåndverkermuseet. Han var elev hos selveste Per Krohg, og ble en av etterkrigstidens fremste og mest allsidige designere innenfor de fleste materialer. Museet har utstilt flere av de gjenstander han formet, og sist men ikke minst tegnet han Kunsthåndverkermuseets logo til hundreårsjubileet i 1976, og den er fremdeles i bruk (se overskriften).

Museet har hatt folk i sin tjeneste som har sett skjønnheten og verdien av den gamle kirkekunst fra middelalderen. Thor Kielland, som var museets direktør i perioden 1928-63, interesserte seg både for gammel og ny kirkekunst, og han var en viktig pådriver for de mange utstillinger som viste kirkekunst fra middelalderen. I sitt doktorarbeid skrev han om norsk gullsmedkunst i middelalderen, og de gamle alterkalker stod svært sentralt. I 1946 fikk han i stand et møte mellom den katolske kirke og Kunsthåndverkermuseet gjennom en utstilling av kirkekunst fra gammel og ny tid. Utstillingen ble åpnet av kronprinsesse Märtha, Pater Vanneufville satt i utstillingskomiteen og åpningstalen ble holdt av Pater Lutz. Nonner, munk og gregoriansk musikk sørget for den sakrale stemning.

Når dette nummer av St. Olav går i trykken er vi midt i den travle juletid. Oppjagede farer vi rundt med høye skuldre, kort pust og hjertebank. Da er tiden inne for et besøk på Kunsthåndverkermuseet hvor du fjernt fra dagens kjas og mas igjen kan få fred og ro i sinnet. Du kan skru tiden tilbake og legge ut på en reise i museets stilhistoriske saler med det vakre antependiet av Maria med Jesusbarnet i renessansesalen (se s. 5 i dette nr.), og i barokkrommet svever engler over gyldenlærstapeten, og når vi kommer til middelalderrommet fullt med kirkekunst,

Cassidy, som koordinerer Vatikanets internasjonale dialog med jødene, minnet om at Edith Stein ikke var praktiserende jøde på den tid hun begynte å interessere seg for kristendommen. Og det er viktig å huske på, sa Cassidy, at "hun led martyrdøden for sin tro på den samme Gud" som både kristne og jøder bekjenner. CSN

Den 21. november avla
sr. Hanne-Maria Berentzen -
tidligere medlem av St. Olavs redaksjon -
sine evige løfter
i cisterciencerinnenenes kloster i Wrentham, Massachusetts, USA.
St. Olav gratulerer!

27

"Den bitre Kristus" (hvalrosstann, 19,5 cm høy) er et av Kunstindustrimuseets mest sjeldne klenodier. Den dateres til slutten av 1100-tallet og regnes å være enten av norsk eller engelsk opprinnelse.

forlater kanskje de siste rester av uro vårt sinn. Her møter vi virkelig det katolske Norge i Middelalderen med skjønne gjenstander som messehakel, alterkalker, korstoler, bispestoler, Baldisholteppet, krusifiks. Den religiøse og åndelige dimensjonen gjenskapes i våre så materialistiske juleforberedelser.

Og er lysten til stede for å se mer, kan dere vandre litt fremover i tid - til 1700-tallet, og utstillingen «Skål for Norge. Graverte bilder på glass 1750-1800» er et skattkammer fylt med skinnende, blanke pokaler og glass med de mest

fantastiske dekorasjoner fra Nøstetangen og Hurdal glassverk. På tampen kan dere også ta med dere en utstilling som viser «1700-talls Kongelig Dansk porselen».

God Jul

Karin Maria Wickmann

Studium i katolsk teologi

I tilknytning til et opplegg for fjernundervisning, utarbeidet av det teologiske fakultet ved Universitetet i Strasbourg, tilbyr dominikanerne en systematisk grunnutdannelse i katolsk teologi.

Studieopplegget bygger på 10 moduler eller «byggeklosser», fordelt på hovedemnene Bibelvitenskap, kirkehistorie, fundamentalteologi og dogmatikk, etikk og filosofi (se vedlegg). For hver modul vil det foreligge studiehefter.

Studiet strekker seg over flere år. Det vil eventuelt kunne avsluttes med en eksamen (Diplôme d'Études Universitaires Générales - DEUG), anerkjent av Universitetet i Strasbourg og av kirken. Det er fullt ut mulig å følge studiet, eller deler av det, uten å ta sikte på en eksamen.

Studiet er åpent for alle, katolske legfolk, søstre og interesserte ikke-katolikere. Bra engelskkunnskaper er nødvendige.

Prosjektet startes i første omgang som et prøveprosjekt for å se om det finnes tilstrekkelig interesse til at det kan føres videre.

I vårsemestret 1999 vil pater Per Bjørn Halvorsen gjennomgå modul 011 A 1: «Kirkens historie i 1.-3. århundre».

Følgende emner vil bli gjennomgått:

Apostelkirken.

Forkynnelsen av Evangeliet til hedningene.

Slutten på den apostoliske tidsepoke.

Den etter-apostoliske kirke.

Kirken under Pax romana.

Omverdenens fiendtlige innstilling til de kristne.

Læremessige utfordringer i det 2. årh.

Kristenforfølgelsene i det 3. årh.

Institusjonelle og læremessige kriser.

Kirkens liv på slutten av det 3. årh.

Den store forfølgelse under Diokletian.

Kirkefreden under Konstantin.

Undervisningen finner sted i St. Dominikus kloster, Neuberggaten 15, hver lørdag kl. 12.00 - 14.00 i periodene 9. januar - 6. februar, 6. mars - 20. mars, 17. april - 24. april, med forbehold om at et tilstrekkelig antall interesserte melder seg.

Bindende påmelding innen 20. desember til dominikanernes sentralbord eller til pater Halvorsen personlig: tlf. 22 43 07 71, mandag til fredag 09.00 - 13.00.

Bønneuken for kristen enhet 1999

avvikles i tiden

17. - 24. januar.

Sjekk lokalpressen for hva som skjer nær der du bor!

28

Guds vennskap

Preken ved Gotthard Stavelands bisettelse

Av pater Kjell Arild Pollestad

Salme 23

Herren er min hyrde,
meg fattes intet.

Han lar meg ligge i grønne enger,
han leder meg til hvilens vann.

Han vederkveger min sjel,
han fører meg på rettferdighets stier
for sitt navns skyld.

Om jeg enn skulle
vandre i dødsskyggens dal,
frykter jeg ikke for ondt;
for du er med meg,
din kjepp og din stav de trøster meg.

Du dekker bord for meg
like for mine fienders øyne,
Du salver mitt hode med olje;
mitt beger flyter over.

Bare godhet og miskunnhet
skal efterjage meg all mitt livs dager,
og jeg skal bo i Herrens hus
gjennom lange tider.

Her er vi ved kilden til Gotthard Stavelands rikdom og raushet: Herren var ikke bare hans hyrde; Gud var hans beste venn. Derfor var Gotthards vennskap så anderledes enn de fleste andre vennskap; sammen med ham var vi aldri bare to, vi var alltid tre. Gud var der. «Om Gud vil,» sa Gotthard, og det var hos ham ingen from floskel. Det Gud ikke ville, ville heller ikke Gotthard. Gud var halve hans navn og hele hans liv. I Gud var han rik. Han elsket disse ordene: «Meg fattes intet.» Han gjorde dem til sine. Det var Gud som farvela hans liv. Derfor kunne de grønne engene like gjerne være Oslos gater, hvor han ustanselig var på ferde og lyste opp med sin blide stemme. Vi som kjente ham hører den fremdeles, og vi vil aldri glemme den. Hans «rettferdighets stier» gikk inn i så mange ensomheter, til sykesenger ingen besøkte, til begravelser uten noen sørgende, til storbyens mange glemt og forlatte. Hos Gotthard hadde de

et navn, en historie, en skjebne; gjennom et langt liv ble han hjemmekjent også i dødsskyggens dal, men han vandret med Herrens kjepp og stav, med velsignelsens olje på hodet, og bragte med seg den trøst han selv alltid fant hos sin beste venn: «Meg fattes intet.»

Hvorfor holdt vi så meget av denne særegne mannen? Hvorfor sørger vi så dypt når han nå har forlatt oss? Fordi vi vet at han er uerstattelig. Alle mennesker er jo dypest sett det, men hos Gotthard var det så iøyenfallende. Vi som var hans venner vet at en slik venn vil vi aldri få igjen. Det var en egen dimensjon over Gotthard. Han nøyde seg ikke med krusifiks over sengen eller i stuen. Han hadde krusifiks på balkongen. Han stod og *vinket* til fremmede mennesker på fremmede balkonger. Forbausende mange vinket tilbake, og noen ble hans venner for livet.

Han hadde sitt eget språk. Ordet *å hilse* var selve grunnverbet «Jeg gikk bort og *hilste*» var en setning som hos ham rommet et helt livssyn. Den er det motsatte av *å gå forbi*. De fleste mennesker går forbi. Men så finnes det gudskjelov noen som «går bort og hilser». De gjør verden bedre og livet vennligere. De fleste av oss sitter her i dag fordi Gotthard en gang i vårt liv kom bort og hilste. Ellers ville vi ikke ha kjent ham. Er det ikke underlig hvor mye innhold som kan hentes ut av en enkel form?

«Mitt beger flyter over,» sa Gotthard, og la hele skylden på Gud. Men det skyldes også at han gikk bort og hilste.

Gotthard hadde ingen alder. Hans sjel var ung. Og så hadde den vinger. «Min sjel får vinger!» kunne han rope når vi ringte ham fra fjerne land. Han var en vennskapets patriark. Vennskapet med Gud lyste i alle hans vennskaper på jorden. Hver morgen samlet han oss i sin daglige bønnestund i Dynekilsgaten, i den

lille leiligheten som han kalte sitt «lille smykkeskrin», og hvor bordet ble dekket både titt og ofte. Det var noe grenseløst over Gotthards raushet; han var «efter-jaget» av «godhet og miskunnhet» i en slik grad at sparepengene gikk til tre-retters festmiddager på hotellet for beboerne på aldershjemmet på Stord. Han ville hedre sin mors minne; som jordmor hadde hun tatt imot de fleste av de gamle da de kom til verden. Hun lyste i Gotthards liv, og skal være med i takk-sigelsen ved hans bære.

Gotthard var ikke from; det kunne bare se slik ut. Han gjorde ingen fromhetsøvelser. Alt kom fra det han med så stor autoritet kalte «hjertedybet». Der lå kilden. Gotthard *elsket*; i hans øyne hadde vi alle en *aura*, og han hadde en nesten ufattelig evne til å se hva som bodde i folk. For ondskapen forsøkte han etter beste evne å lukke øynene. «Dette er ikke ditt hjertespråk,» kunne han si når noen var urimelige eller slemme. Han ville i det lengste tro godt om menneskenes hjerter. «Ikke noe å si på det,» var hans faste uttrykk når det var noe han ikke likte.

Det bodde en jubel i Gotthard. Han hadde den med seg fra barndommen på Stord, og hans sjel ble «vederkveget» der hvor det var lovsang og tilbedelse. Herrens hus var hans hjem, enten det lå i Frelsesarmeen, den norske eller den katolske kirke. I alle år gikk han alle steder. Han elsket Kirken, og henne han med så dyp inderlighet kalte «Guds Mor». Han elsket sin Gud og Frelser, han elsket menneskene. Med den hellige Augustin kunne han ha sagt: *Amabam amare* - jeg elsket å elske; for kjærligheten, både den han fikk og den han gav, var den røde tråden gjennom denne enslige mannens liv. Gotthard kom ikke bare og hilste; for oss som kjente og elsket ham, var han som en hilsen fra Gud. Gud var for ham den første og den siste. Derfor ble hans liv, til tross for alt det rommet av sorger og savn, som en eneste lang og «deilig dag».

I disse krisetider:

“Vi hadde tenkt å gi røkelse og myrra,
men i år hadde vi bare råd
til et gavekort til McDonalds,
Old Spice-etterbarberingsvann og et slips!”

29

Norges Unge Katolikker (NUK) er en landsomfattende, frivillig barne- og ungdomsorganisasjon med 2000 medl. i 40 lokallag

Norges Unge Katolikker

søker

**ORGANISASJONS-
SEKRETÆR**
og
**ORGANISASJONS-
KONSULENT**

Stillingene inngår i et sekretariat bestående av sekretær, organisasjonskonsulent og ungdomsprest. Sekretariatet er direkte underlagt NUKs landsstyre.

De som ansettes må være innforstått med og lojal ovenfor organisasjonens kristne grunnsyn og formålsparagraf. Begge stillingene omfatter en del kvelds- og helgearbeide.

Lønn og tiltredelse etter avtale.

For full stillingsbeskrivelse og flere opplysninger, kontakt Ingrid Jøys eller Birgitte Tande på NUKs sekretariat, tlf. 22 20 72 65.

Søknad med CV sendes innen 31.12.98 til:

NUK, Akersvn. 14, 0177 OSLO

Caritas Norge • Den katolske kirkes bistandsorganisasjon

På de fattiges side

Caritas Norge er Den katolske kirkes organisasjon for hjelpearbeid i utviklingsland. Sammen med menighetene utfører Caritas også diakonalt arbeid i Norge. Caritas bygger sitt arbeid på Kirkens sosiallære og på anerkjente humanitære prinsipper.

Vårt utviklings- og nødhjelpengasjement er på ca 22 mill. kroner årlig. NORAD bidrar med 80 prosent av midlene til våre utviklingsprosjekter, og Utenriksdepartementet bidrar til nødhjelp. Vi samarbeider nært med lokale Caritas-organisasjoner, eller med Kirken i prosjektområdene. Vi har ingen dyr representasjon ute.

Vi ber deg om å støtte vårt arbeid ved å bli Caritas-fadder. Du kan gi generell støtte, eller støtte prosjekter i ett bestemt land (se kupongen). Vi utgir regelmessig informasjon, som sendes fadderne. Din støtte blir femdoblet før den når mennesker som lever i nød og fattigdom.

Utviklingshjelp

- Hjelp til selvhjelp i fattige land
- Konsentrert om Guatemala, Honduras, Bolivia, Uganda og Filippinene
- Rettet mot kvinner og barn, drikkevann og primærhelsetjeneste samt inntektsskapende virksomhet

Nødhjelp

- Rettet mot katastrofe- og rehabiliteringsarbeid, samt menneskerettigheter
- Tiltak for å forebygge aids, og for å hjelpe barn som er blitt foreldreløse som følge av aids
- Arbeider selvstendig, og er tilsluttet Caritas Internationalis' nettverk

 Caritas
N O R G E

Jeg ønsker å støtte Caritas' arbeid – vennligst send meg:

Postgiro   Bankgiro   Info om autogiro / direkte trekk

Mitt bidrag skal gå til:

Generell støtte   Bolivia   Guatemala   Uganda   Filippinene

Navn ..... : _____

Adresse ..... : _____

Postnr og -sted ..... : _____

Sendes til: Caritas Norge, POB 5254 Majorstua, 0303 Oslo

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 66 99 74 00 - SERVICE 66 84 84 86

Vennligst meld
adresseforandring
til

St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

30

Liturgisk kalender

DESEMBER

- Man 14 Den hl. Johannes av korset. 4 Mos 24,2-7.15-17a; Matt 21,23-27
- Tir 15 Sef 3,1-2.9-13; Matt 21,28-32
- Ons 16 Jes 45,5a.7-8.18.21b-25; Luk 7,19-23
- Tor 17 1 Mos 49,2.8-10; Matt 1,1-17
- Fre 18 Jer 23,5-8; Matt 1,18-24
- Lør 19 Dom 13,2-7.24-25a; Luk 1,5-25
- SØN 20 4. SØNDAG I ADVENT.**
Jes 7,10-14; Rom 1,1-7; Matt 1,18-24
- Man 21 (Den hl. Peter Canisius) Høys 2,8-14 eller Sef 3,14-17; Luk 1,39-45
- Tir 22 1 Sam 1,24-28; Luk 1,46-56
- Ons 23 (Den hl. Johannes av Kanty) Mal 3,1-4.23-24; Luk 1,57-66
- Tor 24 2 Sam 7,1-5.8b-12.14a.16; Luk 1,67-79
Julaften - vigilien: Jes 62,1-5; Apg 13,16-17.22-25; Matt 1,1-25
- Fre 25 **KRISTI FØDSELSFEST.**
1. Julemesse - Midnattsmessen. Jes 9,2-7; Tit 2,11-14; Luk 2,1-14
2. Julemesse - Messen ved daggry. Jes 62,11-12; Tit 3,4-7; Luk 2,15-20
3. Julemesse - Juledag. Jes 52,7-10; Hebr 1,1-6; Joh 1,1-18 (kortere form: Joh 1,1-5.9-14)
- Lør 26 **DEN HL. STEFAN - KIRKENS FØRSTE MARTYR.** Apg 6,8-19 og 7,54-60; Matt 10,17-22
- SØN 27 DEN HELLEGE FAMILIE: JESUS, MARIA OG JOSEF.**
Sir 3,2-6.12-14; Kol 3,12-2; Matt 2,13-15.19-23
- Man 28 **DE USKYLDIGE BARN I BETLEHEM.** 1 Joh 1,5-2,2; Matt 2,13-18
- Tir 29 (Den hl. Thomas Becket) 1 Joh 2,3-11; Luk 2,22-35
- Ons 30 1 Joh 2,12-17; Luk 2,36-40
- Tor 31 (Den hl. Sylvester I) 1 Joh 2,18-21; Joh 1,1-18

JANUAR

- Fre 1 **GUDS MOR MARIA -**
4 Mos 6,22-27/ Gal 4,4-7/
Luk 2,16-21 Verdensdagen for fred.
- Lør 2 Hl Basilios og Gregor av Nazians.

- 1 Joh 2,22-28/ Joh 1,19-28
(Norske Tidebønner - uke 2)
- SØN 3 HERRENS ÅPENBARING -**
Jes 60,1-6/ Ef 3,2-3a.5-6/ Matt 2,1-12
- Man 4 1 Joh 3,22-4,6/ Matt 4,12-17.23-25
- Tir 5 1 Joh 4,7-10/ Mark 6,34-44
- Ons 6 1 Joh 4,11-18/ Mark 6,45-52
- Tor 7 (Hl Raimund av Peñafort) 1 Joh 4,19-5,4/ Luk 4,14-22a
- Fre 8 (Hl Torfinn) 1 Joh 5,5-13/ Luk 5,12-16
- Lør 9 1 Joh 5,14-21/ Joh 3,22-30
(Norske Tidebønner - uke 1)
- SØN 10 HERRENS DÅP -** Jes 42,1-4.6-7/ Apg 10,34-38/ Matt 3,13-17
- Man 11 Hebr 1,1-6/ Mark 1,14-20
- Tir 12 Hebr 2,5-12/ Mark 1,21b-28
- Ons 13 (Hl Hilarius) Hebr 2,14-18/ Mark 1,29-39
- Tor 14 Hebr 3,7-14/ Mark 1,40-45
- Fre 15 Hebr 4,1-5.11/ Mark 2,1-12
- Lør 16 Hebr 4,12-16/ Mark 2,13-17
(Norske Tidebønner - uke 2)
- SØN 17 2. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -** Jes 49,3.5-6/ 1 Kor 1,1-3/ Joh 1,29-34.
- Man 18 Hebr 5,1-10/ Mark 2,18-22
- Tir 19 Hebr 6,10-20/ Mark 2,23-28
- Ons 20 (Hl Fabian)(Hl Sebastian) Hebr 7,1-3.15-17/ Mark 3,1-6
- Tor 21 Hl Agnes. Hebr 7,25-8,6/ Mark 3,7-12
- Fre 22 (Hl Vincent) Hebr 8,6-13/ Mark 3,13-19
- Lør 23 Hebr 9,2-3.11-14/ Mark 3,20-21
(Norske Tidebønner - uke 3)

- SØN 24 3. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -** Jes 8,23b-9,3/ 1 Kor 1,10-13.17/ Matt 4,12-23 eller 4,12-17)
- Man 25 **APOSTELEN PAULUS' OMVENDELSE -** Apg 22,3-16 eller 9,1-22/ Mark 16,15-18
- Tir 26 Hl Timoteus og Titus. 2 Tim 1,1-8 eller Tit 1,1-5/ Luk 10,1-9.
- Ons 27 (Hl Angela Merici) 1 Hebr 10,11-18/ Mark 4,1-20
- Tor 28 Hl Thomas Aquinas. 1 Hebr 10,19-25/ Mark 4,21-25
- Fre 29 1 Hebr 10,32-39/ Mark 4,26-34
- Lør 30 1 Hebr 11,1-2.8-19/ Mark 4,35-41
(Norske Tidebønner - uke 4)
- SØN 31 4. SØNDAG I DET ALMINNELIGE KIRKEÅR -** Sef 2,3; 3,12-13/ 1 Kor 1,26-31/ Matt 5,1-12a

FEBRUAR

- Man 1 Hebr 11,32-40/ Mark 5,1-20
- Tir 2 **HERRENS FREMSTILLING I TEMPELET -** Mal 3,1-4 eller Hebr 2,14-18/ Luk 2,22-40.
Kirkevigselfest i Vår Frue, Tromsø.
- Ons 3 Hl Ansgar. Hebr 12,4-7.11-15/ Mark 6,1-6. Kirkevigselfest i Tromsø Stift.
- Tor 4 Hebr 12,18-19.21-24/ Mark 6,7-13
- Fre 5 Hl Agathe. Hebr 13,1-8/ Mark 6,14-29
- Lør 6 Hl Paul Miki og hans ledsagere. Hebr 13,15-17.20-21/ Mark 6,30-34

Pavens bønneintensjoner i januar:

At alle troende i dette året som er viet Gud Fader, må åpne seg for ham med en tillit lik den barn har til sine foreldre.

At alle mennesker verden over åpner seg for troen på Gud Fader og blir mer solidariske med hverandre.

Neste nummer utgis 2. februar. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Bernt Eidsvig

ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 210,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0100 Oslo.

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

**NISSER SOM DENNE
FINNER DU IKKE HOS
OSS , MEN DERIMOT
JULEGAVER I ALLE
STØRRELSER OG PRIS-
KLASSER.**

**VI HJELPER GJERNE TIL Å
FINNE GAVEN TIL
FAMILIE OG VENNER.**

Åpningstider:

Mand. - Fred.: 9.00 - 18.00

Lørd.: 9.00 - 15.00

Julaften: 9.00 - 13.00

Porto betalt ved innleveringen P.P. Norge/Norvège
--

Blikk
på tiden

Navn og andre pekepinner

What's in a name? spurte Shakespeare. Og dermed er vi midt oppe i det. Nærmere bestemt: I en "Chemist's shop" i Belfast for noen år siden. En journalist med filmrull i hånd og en tjenestevillig dame bak disken: "Fremkalling og kopiering av én film, sir, det var alt? Takk, den skulle være ferdig i morgen, sånn ved 10-tiden. Bare et spørsmål, sir, siden vi ikke driver med fremkalling selv: Skal vi sende filmen til 'Johnson og Hunter' eller til 'Collins og Sullivan'? Nei, det er opp til Dem, det. Leve-ringstiden er den samme hos begge firmaer, prisen også. Joda, begge inkluderer gratis ny film. Nei, De får bestemme, sir. Spiller ingen rolle, sier De. Helt sikkert? Jaja, da sender vi den til Johnson og Hunter, da, OK?" sier ekspeditrisen.

"Et perfekt eksempel på en anelsesløs engelskmann som overrumpler av et stykke Belfast-dagligliv og ikke har peiling på at her stikker noe under. Først flere uker senere gikk det et lys opp for meg," skriver den engelske journalisten og forfatteren Tony Black i dokumentarboken "May the Lord in His Mercy be Kind to Belfast" (1993), en enestående samling intervjuer med et femtitalles Belfastborgere - politikere og terrorister, detoneringseksperter og enslige mødre, bussjåfører og skolebarn etc. Og Black tolker tegnene for leseren: "Firmanavnet 'Johnson og Hunter' signaliserer 'protestanter', like sikkert som at 'Collins og Sulli-

van' signaliserer 'katolikker' - innlysende for enhver Belfast-borger. Og - underforstått: En protestantisk kunde vil ikke ønske å støtte et katolsk foretagende og omvendt. Derfor spørsmålet fra diskedamen. Som etterhvert forstod at jeg både var intetanende og ikke-troende, og som derfor avgjorde saken selv, tilsynelatende tilfeldig. Noe det selvsagt ikke var: Også hun ga vink om hvor hun befant seg i landskapet."

Landskapet i denne sammenheng er "the tribal divide", det nærmest stammedelte samfunn i Ulster hvor navn, ordvalg og adresse sier, om ikke alt, så det vesentlige: Er du en av oss eller en av dem? Katolikk og papist eller "Prod" og "one of Her Majesty's loyal subjects"? Selv i Norge har vi etterhvert lært at Falls Road er katolsk mark, mens Shankill er protestantisk. Og at "på protestantisk" heter det "Londonderry", mens katolikker sier "Derry", slik byen har hett fra eldgammelt av.

Black serverer er utall slike pekepinner samt mer subtile måter å røke ut identiteten på. "Men det fatale var," skriver Black, "at etterhvert begynte også jeg å sondere terrenget, det ble en sport å gjette og utfritte folk og plassere dem i landskapet." Eller i ghettoen? Halvparten av befolkningen i The Province (katolikker sier "the northern counties") bor i områder som er 90 prosent katolsk eller ditto protestantisk. Ikke rart at demonisering av "de andre" har hatt gode kår nord på Erins grønne øy. Kombiner uvitenhet og fordommer med gammel uoppgjort historie og urett samt diskriminering og trakassering av nyere dato, og resultatet blir? "The Troubles", som det gjerne heter i "Prodland"; IRA sier heller "the War"...

Hvordan legger man av seg historien? Man rekker fienden hånden, eller, som det kan hete i irsk

sammenheng: "chancing one's arm". Et uttrykk med en bokstavelig historie: I 1492 toppet en lengre strid mellom Osmond-familien og Kildare-familien seg; jarlen av Kildare, Gerald Fitzgerald, fikk overtaket, og jarlen av Osmond, Sir James Butler, søkte tilflukt i kapittelsalen i St. Patricks-katedralen i Dublin og skjøv slåen for. Beleiringen varte og rakk - inntil jarlen av Kildare begynte å innse at hele striden var heller meningsløs: To familier som tilber den samme Gud, som bor i samme land, og som nå er ute etter å drepe hverandre! Han ropte til Sir James - ordene står på en plakett i St. Patricks - at han "undertook on his honour that he should receive no villanie", lovet på sin ære at den annen ikke skulle bli offer for skurkestrekere. Osmond, som været forræderi, svarte ikke. Da tok Kildare spydet sitt, skar hull i døren og rakte hånden inn. Den ble raskt grepet av en hånd på innsiden, døren ble åpnet, og de to mennene omfavnet hverandre. Striden var slutt. "The Door of Reconciliation", forsoningsdøren, finnes fremdeles i St. Patricks.

Ikke vet vi om årets vinnere av Nobels fredspris, protestanten David Trimble og katolikken John Hume, har vært i St. Patricks, en middelalderkirke som siden Cromwells dager har tilhørt The Church of Ireland. Det er heller ikke noe poeng. Poenget er at de våget og fikk andre med på å gjøre som jarlene av Osmond og Kildare: strekke hånden ut til den som var definert som fiende og motmann. Et foretagende ikke uten risiko for å bli stemplet som forræder. Og et foretagende som langt fra er avsluttet.

Mange flere hender må gripe om hverandre før feiden og uretten i Nord-Irland er over - og før spørsmål som "skal Johnson og Hunter eller Collins og Sullivan fremkalle filmen?" kun har historisk interesse.

Observatoria